

140e jaargang - december 1971 - nr 12

de militaire spectator

waarin opgenomen de officiële mededelingen van de
Koninklijke Landmacht en de Koninklijke Luchtmacht

de militaire spectator

JAARGANG 140

DECEMBER 1971

maandblad, waarin opgenomen
de officiële mededelingen van
de Koninklijke Landmacht en
de Koninklijke Luchtmacht

Uitgave van

VERENIGDE PERIODIEKE PERS

(behorend tot de Misset-groep)

lid van de Nederlandse Organisatie
van Tijdschrift Uitgevers (NOTU)

Correspondentie-adres

Hogere Krijgsschool, Frederikkazerne, v. d. Burchlaan
Den Haag, tel. (070) 73 15 05

Abonnementenadministratie:

C. Misset N.V., Postbus 4, Doetinchem

Hoofdredacteur:

F. Touber

Brigade-generaal der Infanterie (gsb)

Adjunct-hoofdredacteur:

M. W. A. Weers

Kolonel van de Koninklijke Luchtmacht

Redactie:

R. A. Hengsdijk

Luitenant-kolonel van de Koninklijke Luchtmacht

G. A. Numan

Luitenant-kolonel der Fuseliers (gsb)

F. Schouten

Kolonel der Infanterie (gsb)

ir. T. A. van Zanten

Generaal-majoor van de Technische Staf

Abonnementsprijs: f 35,— per jaar (incl. BTW)

buitenland: f 39,— per jaar

losse nummers: f 3,95 (incl. BTW)

Advertenties: contractprijzen op aanvraag

NADruk VERBODEN

DE MILITAIRE SPECTATOR 140(1971)(12)541 ... 598

INHOUD

Officiële mededelingen

542 Uit de Landmacht- en Luchtmachtorders
Mededelingen van de Sectie Boekwer-
ken en gedrukten van de Dienst van de
Kwartiermeester Generaal

Redactioneel gedeelte

543 De Militaire Spectator sluit een hoofd-
stuk af

545 Japan: blijft de economische reus een
militaire dwerg? door drs. B. van Dijken,
luitenant-kolonel der Infanterie (gsb)

551 Vakbekwaamheid (1), door C. E. de
Poorter en J. van der Spek, majoors der
Infanterie

554 Vakbekwaamheid (2), door G. Mensink,
generaal-majoor der Infanterie (gsb)

556 De opleidingsrichting logistiek bij het
CLO, door E. S. Roersma, eerste luite-
nant van de Koninklijke Luchtmacht

561 Afcent in Limburg, by Norman L. Dodd,
Colonel UK Army, retired

566 De Afrikaanse verzetsstrijd in Mozam-
bique, door J. H. L. Bardoel en M. J. H.
Peters, studenten in resp. sociologie en
politicologie aan de Universiteit van
Nijmegen

570 CIMIC (civiel-militaire samenwerking),
door H. Meijer, luitenant-kolonel der
Grenadiers, Hfd Sectie CIMIC 1LK

574 Vorming tot strijdmacht of tot jonge-
lingsvereniging? door E. H. Neppelen-
broek, kolonel der Jagers

579 Uit de vakpers

Bij de omslagfoto:

AFCENT-hoofdkwartier in de voormalige Staatsmijn
Hendrik te Brunssum (zie het artikel op blz. 561)

Officiële mededelingen

**Koninklijke Landmacht en
Koninklijke Luchtmacht**

Uit de Landmacht- en Luchtmachtorders

LaO 54083(04.8/2)/LuO 54083(04.8/2). Welzijnszorg bij de onderdelen (herdruk).

LuO 60505(23.33/11). Oprichtingsoverzicht vliegende squadrons (herdruk).

LaO 69020(04.8/14)/LuO 69519(04.8/14). Regeling betreffende de administratie van de welzijnszorggelden bij de onderdelen van de Koninklijke Landmacht en de Koninklijke Luchtmacht.

LaO 71020(51.2/99). Groot verlof en klein verlof in afwachting van groot verlof voor dienstplichtigen der Koninklijke Landmacht.

LaO 71021(81/36)/LuO 71517(81/32). Aanduidingsbord op militaire lesvoertuigen.

LaO 71022(21/43). Registratie van buitenlandse voorschriften.

LaO 71023(55.1/9h)/LuO 71518(55.1/9h). Wijziging boekwerk Regelingen inkomsten militairen Koninklijke Landmacht en Koninklijke Luchtmacht.

LaO 71024(23.2/5a). Wijziging van de organisatie van

Mededelingen van de Sectie Boekwerken en gedrukten van de Dienst van de Kwartiermeester Generaal

Opgave van nieuw verschenen voorschriften en wijzigingen *

1e Opgave van wijzigingen op VS 7-440/4 (Gevechts-exercitie pantserinfanterie, groep en peloton (rups)).

1e Opgave van wijzigingen op VS 7-440/4 (Gevechts-exercitie pantserinfanterie, groep en peloton (wiel)). De wijzigingen betreffen in hoofdzaak het gestelde ten aanzien van het innemen van verdedigende opstellingen.

* Materieeltechnische en zuiver administratieve publicaties zijn niet opgenomen.

De aandacht wordt erop gevestigd, dat officieren, die maandelijks van Rijkswege de Militaire Spectator ontvangen, bij wijziging van hun adres, dit **schriftelijk** kenbaar dienen te maken bij het Ministerie van Defensie, Afdeling Voorlichting, Spui 32, 's-Gravenhage.

het ministerie van defensie (Koninklijke Landmacht).

LaO 71025(04.8/15)/LuO 71516(04.8/15). Vragen, voorstellen enz. op administratief gebied.

LaO 71026(55.1/9h)/LuO 71519(55.1/9h). Wijziging boekwerk Regelingen inkomsten militairen Koninklijke Landmacht en Koninklijke Luchtmacht.

LuO 71520(23.3/6). Instelling van projectgroep organisatie uitvoerende leiding KLu.

LaO 71027(51.1/8). Toezeggingen, onbevoegd gedaan.

Lamed 024-71(02/15a)/Lumed 520-71(02/14a). Militaire radioactieve-stoffenbeschikking.

Lumed 521-71(15/12). Overlijden van een militair ten gevolge van een ongeval.

Lamed (ongenummerd). Opheffing der militaire administratie en instelling van Centrale Afdeling interne controle KL/KLu, adres: Surinamestraat 13, 's-Gravenhage.

Lamed 026-71(15/13). Overlijden van een militair ten gevolge van een ongeval.

Lumed 522-71(51.2/77). Ontslag dienstplichtigen wegens algemene diensteindiging.

het voeren van de verdediging en het afbreken van het gevecht. Verder dient een aantal, van minder belang zijnde, penwijzigingen te worden aangebracht.

1e Opgave van wijzigingen op VS 17-227/3 (Handboek schutter tank AMX-13). De wijze waarop het bijvullen van het oliereservoir voor het hydraulische richtsysteem dient te geschieden, is herzien. Voorts is de tekst verbeterd van het hoofdstuk waarin de berichtenwisseling wordt beschreven.

2e Opgave van wijzigingen op VS 27-1, 3e druk (Toepassing militair straf- en tuchtrecht). De wijziging betreft het opleggen van andere straffen dan die in de wet op de krijgstucht zijn genoemd; het gestelde omtrent opvoedkundige maatregelen komt hiermee te vervallen.

Einde van de Officiële Mededelingen van de Koninklijke Landmacht en de Koninklijke Luchtmacht

De Militaire Spectator sluit een hoofdstuk af

* * Met dit laatste nummer van de 140e jaargang beëindigt De Militaire Spectator een periode in zijn bestaan. Per 1 januari 1972 zal ons maandblad worden uitgegeven door de Koninklijke Vereniging ter beoefening van de Krijgswetenschap. Hiermee willigt de Koninklijke Vereniging een ter zake tot haar gericht verzoek in.

De huidige uitgeverij, de Verenigde Periodieke Pers te 's-Gravenhage — sub-uitgeverij van C. Misset N.V. te Doetinchem, opgenomen in het Elsevier-concern — werd nl. opgeheven en de vereniging is van mening, dat het in overeenstemming is met haar doelstelling („het verbreden van heldere begrippen omtrent krijgszaken”) als zij zich gaat belasten met het uitgeven van de Spectator.

Het ligt in het voornemen het bestaande kwartaalschrift van de vereniging, „Mars in Cathedra”, te handhaven en de Spectator daarnaast als tweede periodiek te doen verschijnen. Het gevolg hiervan zal zijn, dat in de naaste toekomst niet alleen de actief dienende officieren van KL en KLu de Spectator zullen ontvangen, doch ook de leden van de vereniging, niet behorende tot deze beide krijgsmachtdelen. Een en ander betekent, dat de oplage van de Spectator iets groter wordt dan voorheen het geval was.

Het bereiken van een mijlpaal nodigt uit tot een korte terugblik. Wie stonden in de voorbije 140 jaren zoal aan het roer van de Spectator? In het editoriaal van het eerste nummer van de huidige jaargang werd reeds teruggegrepen op de allereerste aflevering (*nommer 1 van de eerste jaargang, Zondag den 29sten Januarij 1832*). Melding werd toen gemaakt van de oprichting van dit eerste „Tijdschrift voor het Nederlandsche Leger”; Broese en Compagnie te Breda was de uitgever en bleef dit tot 1898. Eerst bij de start van de 67e jaargang komen wij een nieuwe uitgever tegen: de Erven Loosjes te Haarlem. De 78e tot en met de 90e jaargang werden verzorgd door A. W. Bruna en Zoon te Utrecht, de 91e tot en met de 100e door H. P. de Swart en Zoon

te 's-Gravenhage. Met ingang van de 101e jaargang (januari 1932) treedt Moorman's Periodieke Pers te 's-Gravenhage als uitgever op en de Spectator gaat als ondertitel voeren: *Maandblad voor de weermacht van Nederland en Indië, waarin opgenomen het Artilleristisch Tijdschrift, het Cavaleristisch Tijdschrift en het Militair Technisch Tijdschrift*. Directeur-Redacteur was de toenmalige reserve-kapitein der Grenadiers J. Moorman. Voor de eerste keer is dan sprake van een redactiestaf en de namen van de officieren die daarvan deel uitmaakten klinken ons ook nu nog bekend in de oren: Wilson, Dijkhoorn, Calmeijer, Pieters, Eterman. Het eerste nummer was een jubileumnummer en begon met een „Opdracht aan HM de Koningin” en een voorwoord van de minister van defensie, mr. dr. L. N. Deckers. Het hoofdartikel, „Twee mobilisatiën”, werd geschreven door generaal b.d. C. J. Snijders.

Opmerkelijk is, dat in het jaar 1940 (in bezettingstijd) de Spectator nog elke maand verscheen; zelfs in 1941 kwamen nog zes nummers uit.

Opnieuw tot leven kwam ons maandblad in oktober 1945 (nr 1 van de 114e jaargang). Voor het eerst werd als ondertitel gevoerd: *Officieel Orgaan van het Ministerie van Oorlog*. Geopend werd met een verklaring van directie (J. Moorman) en redactie (Wilson, Calmeijer, Van Hilten, Van Dijk, Jansen, Wijnsouw) en met een voorwoord van minister van oorlog mr. J. Meijnen, ZKH Prins Bernhard en Chef van de Generale Staf luitenant-generaal mr. H. J. Kruls.

Moorman's Periodieke Pers N.V. werd in 1956 opgenomen in het Elsevier-concern, ging eind 1969 op in de zustermaatschappij Verenigde Periodieke Pers N.V., op haar beurt via Misset N.V. deel uitmakend van Elsevier.

Aan het slot van deze terugblik mag een belangrijk medewerker, tot voor enkele jaren nog actief, niet onvermeld blijven. Luitenant-generaal b.d. E. J. C. van Hootegem (oud-directeur van de Hogere Krijgsschool en oud-legerkorpscommandant) was vele jaren lang redacteur en vervolgens hoofdredacteur van de Spectator. Zijn vaardige

pen heeft een groot aantal zeer lezenswaardige kolommen van ons maandblad gevuld.

En wat zal de toekomst brengen? De huidige redactie zal aanblijven, nu in de dienst van het Bestuur van de Koninklijke Vereniging ter beoefening van de Krijgswetenschap, weliswaar iets

jonger in leeftijd dan De Militaire Spectator, maar toch ook meer dan een eeuw oud. Als eerste activiteit kan een modernisering van de verschijningsvorm van ons blad worden aangekondigd. Voor het overige moge de redactie op deze plaats haar loyaliteit betuigen aan, en haar vertrouwen uitspreken in de nieuwe uitgever.

Japan: blijft de economische reus een militaire dwerg?

drs. B. van Dijken

Luitenant-kolonel der Infanterie (gsb)

Na de capitulatie-redevoering van de Japanse keizer werd Japan van 15 op 16 augustus 1945 van het meest oorlogszuchtige het meest vredelievende land ter wereld. De nationale hulpbronnen, die meer van geestelijke dan van materiële aard zijn, werden volledig gericht op een ander doel: de economische wederopbouw. Zoals bekend mag worden verondersteld is Japan hierin wonderwel geslaagd.

Ontwikkeling na de Tweede Wereldoorlog

In de eerste 5 jaar na het einde van de Tweede Wereldoorlog had het bezette Japan geen strijdkrachten. Tijdens de Korea-oorlog verzocht Amerika Japan om — ter opvulling van het door het vertrek van Amerikaanse troepen ontstane vacuüm — een aparte politiemacht van nog geen 100.000 man te formeren voor de binnenlandse veiligheid. Na het Amerikaans-Japanse vredesverdrag van 1951 werd deze politiemacht uitgebreid tot de Japanse „Self Defense Forces”. Het budget hiervan heeft van 1951 t/m 1970 gemiddeld nog geen 1% van het bruto nationaal produkt bedragen. In de begrotingsjaren 1967 t/m 1970 bv. resp. 0,86, 0,80, 0,79 en 0,78% (of 7,44, 7,13, 7,14 en 7,16% van de totale begrotingen over die jaren). Uit deze cijfers blijkt, dat Japan zowel aanzienlijk minder aan zijn strijdkrachten heeft besteed dan de meeste andere industrielanden (gemiddeld 4 à 5 %), als dat de collectieve sector, inbegrepen de sociale voorzieningen, zoals tot uiting gebracht in de nationale begrotingen (14 à 15% van het nationale inkomen), t.o.v. Westerse landen (ca. 30% van het nationaal inkomen) karig bedeed is geweest.

Deze factoren, gevoegd bij o.a. de bijzonder hoge investeringen (tot 30% van het nationale inkomen, d.w.z. 1,5 × zo hoog als in andere industrielanden), en het feit dat de wetenschap geheel in dienst van de economie stond en niet voor een groot deel was gericht op het uitvinden of het verbeteren van „onproduktief” oorlogsmaterieel, hebben ertoe bijgedragen dat Japan sedert enkele jaren — gemeten naar bruto nationaal produkt — het op twee na rijkste land ter wereld is. Japan

is dus in economisch en technologisch opzicht in staat tot een aanzienlijk grotere militaire krachtsinspanning dan thans het geval is.

In de in 1946 opgestelde Japanse grondwet staat in artikel 9, dat Japan nimmer door een oorlog zijn nationale doeleinden zal trachten te bereiken. De oprichting van de Japanse zelfverdedigingsstrijdkrachten heeft dan ook veel stof doen opwaaien en, in dit land met zijn Hiroshima en Nakasaki, tot jarenlange discussies en demonstraties tegen de strijdkrachten aanleiding gegeven. In 1961 ten slotte besliste het Opperste Gerechtshof, dat de grondwet geen bepaling inhield, die een belemmering zou vormen tegen het soevereine recht van Japan zich tegen agressie te beschermen. In 1963 waren de sentimenten tegen zelfverdedigingsstrijdkrachten nagenoeg verdwenen. Ook is het opmerkelijk, dat oude oorlogsliederen geleidelijk aan weer worden gezongen en dat geschiedenisboeken van de Tweede Wereldoorlog werden herzien tot een chauvinistische versie; voorts komt sedert enkele jaren een openbare discussie over het al dan niet moeten hebben van nucleaire wapens op gang. Hierbij wordt aangetekend, dat artikel 2 van de Japanse wet op de kernenergie het speurwerk, de ontwikkeling en toepassing hiervan uitdrukkelijk beperkt tot het vreedzaam gebruik.

In dit groeiende nationalisme vormde de rituele zelfmoord „seppuku”, in het Westen beter bekend als „harakiri”, van de bekende schrijver Yukio Mishima in november 1970 een dramatisch hoogtepunt. Mishima, leider van een extreme groepering, die ijverde voor het afschaffen van de door McArthur opgelegde grondwet van 1946 en voor erkenning van de zelfverdedigingsmacht als volwaardige nationale krijgsmacht pleegde zijn daad in het hoofdkwartier van het Oostelijke Leger nabij Tokio, in aanwezigheid van de legercommandant en diens staf.

Het is tekenend dat niemand ingreep. Hoewel officiële functionarissen en de voornaamste kranten Mishima voor krankzinnig verklaarden, zijn er aanwijzingen, dat dezelfde officiële personen privé hebben toegegeven dat zij het eens waren met de motieven, die Mishima tot „seppuku”

brachten. In tegenstelling tot de gangbare mening in Europa is rituele zelfmoord niet gewoon in Japan. Het komt hoogst zelden voor en Mishima wordt momenteel vergeleken met Generaal Nogi, die na het overlijden van Keizer Meiji in 1912 eveneens seppuku pleegde. Het is dan ook waarschijnlijk niet onjuist te veronderstellen, dat de publieke opinie in Japan „rijp” is voor het accepteren van een grotere militaire krachtontplooiing, voorlopig echter nog binnen bepaalde grenzen.

Reeds in het Japanse Defensiewitboek 1970 werden door Majoor Baay (*Mil. Spect.* 141(1971)(2) 86) tegenstrijdige uitspraken geconstateerd m.b.t. de taak van de defensie en eventuele nucleaire bewapening, die door de kritische lezer als een „vóórwaarschuwing” kunnen worden opgevat voor een toekomstige uitbreiding van het militaire apparaat.

Japans militaire middelen

De huidige situatie aan het eind van het derde vijfjarenplan is als volgt:

- landstrijdkrachten ca. 180.000 man, 13 gevechtsdivisies met totaal 700 moderne tanks met nog een geplande aanschaf van ongeveer 300 middelbare tanks;
- zeestrijdkrachten bestaande uit ca. 200 kleinere schepen, met als grootste type de torpedobootjager, en een totale sterkte van 40.000 man;
- luchstrijdkrachten ongeveer 900 moderne vliegtuigen van diverse typen met als slagkracht ca. 500 jagers, waaronder Starfighters; voorts enkele Nike-eenheden. Binnenkort worden in licentie gebouwde Phantoms (F-4E-J) ingevoerd. De personeelssterkte ligt rond de 45.000 man.

De Japanse zelfverdedigingsstrijdkrachten zijn modern, goed geoefend en bestaan geheel uit vrijwilligers, met een relatieve overmaat aan officieren en kader. Uitbreiding zal dus niet worden geremd door een tekort aan leidinggevend personeel. Wel loopt de werving van vrijwilligers niet geheel naar wens. De strijdkrachten zijn enkele procenten onder de sterkte. Expansie van de strijdkrachten op enigszins grote schaal in een tijd van economische hausse lijkt dan ook uitsluitend mogelijk na invoering van de een of andere vorm van dienstplicht. Kwalitatief zijn deze strijdkrachten de beste in Azië, uitgezonderd die van de Sovjet-Unie en Amerika. In 1969 werd 84% van het zware materieel en 97% van de munitie reeds door de eigen industrie vervaardigd. Gelet op het ontbreken van een lange-afstandsvloot- en luchtcapaciteit hebben deze strijdkrachten in-

derdaad geen strategisch-offensieve mogelijkheden, maar het is toch een eufemisme hen nu nog te betitelen als zelfverdedigingsstrijdkrachten.

Rekening houdende met o.m. het feit, dat Japan de grootste scheepsbouwnatie ter wereld is, en bovendien beschikt over de vereiste militair-technische know-how, moet ervan worden uitgegaan, dat Japan in staat is na een daartoe strekkende beslissing binnen 5 à 10 jaar over adequate strategisch-offensieve middelen te beschikken.

Het vierde defensie-vijfjarenplan, dat in april 1972 ingaat, voorziet uitgaven ter grootte van ca. \$ 19 miljard, d.w.z. driemaal zoveel als het derde defensie-vijfjarenplan heeft gekost. Het defensiepercentage van het bruto nationaal produkt komt hierbij van 0,8 op 1,5. Het plan wil het potentieel voor „zelfverdediging” verhogen, de kwaliteit van de moderne wapens opvoeren, de bewapeningsindustrie zo herstructureren dat Japan v.w.b. conventionele wapens geheel onafhankelijk wordt van Amerika, en kwantitatieve en kwalitatieve verbetering van zee- en luchstrijdkrachten, zodat deze beter in staat zullen zijn invasies af te slaan. Dit plan is principieel anders dan de voorgaande plannen, die rekening hielden met Amerikaanse steun bij de verdediging van Japan.

In dit plan komt de zelfstandigheid v.w.b. conventioneel optreden duidelijk tot uiting. Het heeft als hoofddoel strijdkrachten te creëren die effectief kunnen optreden tegen elke gewapende agressie in het kader van een oorlog die plaatselijk of qua omvang beperkt is en waarbij uitsluitend conventionele wapens worden gebruikt. Wat plaatselijk is wordt evenwel niet omschreven. In het hoofdstuk betreffende de zeezelfverdedigingsmacht staat bv. als fundamentele taak genoemd het beveiligen van het zeeverkeer van Japan. Zou hieronder ook het verkeer vallen dat ontstaat door het vervoer van ruwe olie van het Midden-Oosten en de Perzische Golf via Straat Malakka naar Japan? Dit is de industriële bloedstroom van Japan, welks omvang kan worden geïllustreerd met het gezegde van een Japanse ambtenaar van Buitenlandse Zaken: . . . dat men, staande op het achterschip van een mammoettanker, varende in Straat Malakka, reeds de boeg van de volgende mammoettanker kan zien. In dit verband mag eraan worden herinnerd, dat de voor Japan in 1941 negatief geëindigde Kobayashi/Yoshizawa-onderhandelingen met het toen-

malige Nederlands-Indische Goevernement over olieleveranties, voor Japan mogelijk wel het voornaamste motief waren om de Pacificoorlog te beginnen.

Dat een uitgebreidere geografische interpretatie mogelijk is blijkt wel uit het feit dat premier Sato in 1969 tijdens de Amerikaans-Japanse besprekingen over de teruggave van Okinawa aan Japan en het wederzijdse veiligheidsverdrag, Zuid-Korea en Taiwan als gebieden van vitaal belang voor de Japanse veiligheid heeft erkend. Dezelfde Sato heeft in oktober 1970 als eerste Japanse premier de Algemene Vergadering van de VN toegesproken en deze verzekerd, dat Japan nooit meer een militaristische macht zal worden. Het schijnt evenwel dat Sato's politieke leven ten einde loopt.

Amerika's gewijzigde politieke en economische beleid

Sato, die zich altijd geheel achter het Amerikaanse buitenlandse beleid heeft geschaard, heeft na Nixons gewijzigde China- en dollarpolitiek waarvan hij niet, of te laat, in kennis werd gesteld (laat staan dat hem om zijn mening werd gevraagd), veel aan politiek gezag ingeboet. Als zijn opvolger wordt vaak de huidige minister van buitenlandse zaken Fukuda genoemd, van wie in sommige kringen wordt verwacht dat hij een zelfstandiger buitenlandse politiek zal voeren, op basis van „gewapende neutraliteit”.

Inmiddels hebben de toenadering van Nixon tot Peking en de monetaire en handelspolitieke maatregelen van Amerika grote repercussies in Japan, dat toch reeds was opgeschrikt door de Nixon-doctrine, waarin de Amerikaanse terugtocht uit Azië werd aangekondigd.

Politiek gezien spelen de Nixon-plannen en -daden de militaristische stromingen in Japan in de kaart: „Amerika is geen betrouwbare bondgenoot gebleken; wij kunnen niet op anderen vertrouwen, wij moeten zelf onze nationale belangen veilig stellen”. Die nationale belangen liggen grotendeels in het economische vlak, in het garanderen van een ononderbroken aanvoer van grondstoffen. Voor 1975 bv. wordt de behoefte aan ijzererts en ruwe olie alleen al geschat op resp. 180 miljoen en 240 miljoen t. Ook is de export van eindprodukten van groot belang, te meer daar de Japanse thuismarkt het verzadigingspunt nagenoeg heeft bereikt. Japan heeft

steeds met de mond het vrijhandelsprincipe beleden, maar in de praktijk heeft het zijn handelsgrenzen goed beveiligd met invoerrechten en bepalingen, die de vestigingen van buitenlandse industriële concerns in zeer belangrijke mate beperken. Door een te lage waardering van de yen werd een goede concurrentiepositie op de buitenlandse markten verkregen, met als gevolg grote (dollar)overschotten op de lopende rekening van de betalingsbalans, die voor investeringen in het buitenland kunnen worden gebruikt. Aangezien ruim 30% van het Japanse handelsverkeer plaatsvindt (vond) met Amerika, komt de 10% invoerheffing op buitenlandse goederen in Amerika, gekoppeld aan de „eis” de yen te revalueren t.o.v. de dollar, waardoor Japanse goederen in het buitenland duurder zullen worden, hard aan. Het laat zich aanzien dat alleen hierdoor al aan het exorbitant hoge groeipercentage van Japans bruto nationale produkt (ruim 11% per jaar tegen 4% in andere industrielanden) een eind is gekomen en hiermee ook aan de verwachting dat Japan de Sovjet-Unie op korte termijn, en Amerika op iets langere termijn, in nationale rijkdom zal voorbijstreven.

Indien Japan zijn geldeenheid niet revalueert, dan zal het vermoedelijk trachten het exportverlies in Amerika te compenseren in Europa of Azië. Wat Europa en Zuidoost-Azië betreft lijkt het dan niet uitgesloten, dat de landen aldaar het Amerikaanse voorbeeld zullen volgen. Met betrekking tot de landen in Zuidoost-Azië geldt nog extra, dat de slechte ervaringen met Japan gedurende de Tweede Wereldoorlog nog steeds nawerken. Voorts geeft de manier waarop ontwikkelingshulp door Japan aan landen als bv. Indonesië wordt gegeven, aanleiding tot opmerkingen als: de Japanse ontwikkelingshulp is in feite „export-promotion”. Aan de andere kant zijn de landen in Zuidoost-Azië en ook Australië (ijzerertsexport), voor wat hun handel betreft in grote mate met Japan verbonden. Ongeveer 20% van de Japanse im- en export heeft betrekking op Zuidoost-Azië. Prof. Okita, een vooraanstaand econoom in Japan en gewezen lid van de Pearson-commissie („Deelgenoten in ontwikkeling”), deed in een kennelijk onbewaakt ogenblik de uitslating, dat Azië voor Japan zal worden wat Latijns-Amerika voor de Verenigde Staten is. Zijn juiste woorden waren: „... de toekomstige relaties tussen Japan en de Zuidoostaziatische landen zullen waarschijnlijk ongeveer dezelfde aspecten vertonen als de huidige relaties tussen de Ver-

enigde Staten en de Latijnsamerikaanse landen". Het is te verwachten, dat Japan de invoer veilig zal trachten te stellen door grote investeringen in de grondstoffensector in Zuidoost-Azië.

Het moet daarbij niet uitgesloten worden geacht, dat bij een Japanse economische expansie, waarbij geen of weinig consideratie met de belangen van andere landen wordt getoond, Japan zijn doeleinden niet zal kunnen bereiken zonder „sabelgerinkel”.

Toenadering tot Mao's China

Een andere mogelijkheid, die het voorgaande niet uitsluit, is een grotere toenadering tot de Chinese Volksrepubliek, in het kielzog van Amerika. Toenadering tot het China van Mao, met een markt van meer dan 700 miljoen klanten, zal in de nabije toekomst alleen reeds uit economische overwegingen in de lijn der verwachtingen liggen, hoewel dit geen korte-termijnoplossing zal geven.

Voorts komt er door het wegvallen van Amerika als Aziatische macht, in de toekomst een machtsvacuüm. Dergelijke vacua hebben de neiging te worden opgevuld. Het zal voor Japan erg verleidelijk zijn om China en de Sovjet-Unie vóór te zijn bij het overnemen van Amerika's positie. Het moet mogelijk worden geacht dat Japan, met de economische-technische mogelijkheden die het heeft, eerder dan beide genoemde landen over adequate conventionele middelen hiertoe kan beschikken. Conventionele middelen, die ook in het nucleaire tijdperk toch nog steeds een uiterst essentiële rol vervullen en in dit geval zullen moeten bestaan uit maritieme, lucht- en amfibische strijdkrachten, die strategisch-offensief kunnen worden ingezet. Dit zou zelfs door Amerika kunnen worden gestimuleerd ten einde een nieuwe Aziatische machtsbalans te creëren.

Bovendien kan Japan, niet meer direct gesteund door Amerika, zich bedreigd gaan voelen door hetzij de Volksrepubliek China hetzij de Sovjet-Unie, hetzij beide, hetgeen bijna automatisch tot een uitbreiding van het eigen militaire potentieel aanleiding zal geven.

Voorts mag niet onvermeld blijven, dat ook Japan zijn militair-industriële complex kent. De groep van leidende industriëlen, de Zaikai, opvolger van de vóór 1945 zo bekende Zaibatsu, dringt er bij de regering reeds geruime tijd op aan

de defensieuitgaven te verhogen tot 4% van het bruto nationaal produkt. Concerns werken samen op het gebied van speurwerk en ontwikkeling van geavanceerd militair materieel, o.a. met het accent op VTOL-vliegtuigen en supersnelle helikopters. Er wordt gewerkt aan een supersonische jager-bommenwerper, geheel naar Japans ontwerp, en ook op het gebied van raketten wordt niet stilgezeten.

Zoals vanouds heeft de industrietop veel invloed in politieke en overheidskringen. Dit wordt nog versterkt doordat in de periode 1965—1970 ca. 150 hogere officieren na hun pensionering in dienst zijn gekomen bij de defensie-industrie. Hierbij mag worden gewezen op het unieke Japanse systeem van Oyaboen-Koboën, een soort feodale meester-leerlingverhouding, die levenslang blijft bestaan en garandeert, dat gepensioneerden op hun vroegere nog actief dienende medewerkers een grote invloed blijven uitoefenen. Een verslechtering van het economische klimaat, met name een achteruitgang van de export, zal de druk van de Zaikai op de regering tot hogere defensieuitgaven, d.w.z. exportvervangende produktie, vergroten. Ook zal dan personeelsuitbreiding van de strijdkrachten de industrie welgevallig zijn.

Na het noemen van bovenstaande militaristische tendensen moet wel worden gesteld, dat er ook sterke anti-militaristische krachten in het Japanse volk aanwezig zijn. Of deze sterk genoeg zullen zijn zal nog moeten blijken.

De links georiënteerde parlementaire oppositie, die bijna 20% van de zetels heeft, is fel gekant tegen uitbreiding van het militaire apparaat. De grote verliezen tijdens de Tweede Wereldoorlog hebben het pacifisme in Japan sterke „wortels” gegeven. De oorlogen in Korea, Vietnam, Cambodja en Laos hebben aan het pacifisme nog meer kracht gegeven. Deelneming van Japan aan een oorlog buiten Japan zal zeker niet op de onverdeelde steun van het Japanse volk kunnen rekenen.

Nucleaire bewapening

Aan een belangrijk aspect, dat van de nucleaire bewapening, werd tot nog toe geen aandacht besteed. Het laat zich aanzien, dat de afkeer tegen het opnemen van dergelijke wapens in de strijdkrachten vele malen groter is dan die tegen een eventuele uitbreiding van de conventionele strijdkrachten.

Wat zijn evenwel de feiten en aanwijzingen? Het non-proliferatieverdrag is door Japan niet geratificeerd i.v.m. de daarin opgenomen inspectie-maatregelen en het feit dat Japan ervan overtuigd is, dat het dan een achterstand kan oplopen bij de ontwikkelingen t.a.v. het vreedzaam gebruik van kernenergie. Zowel in het derde als het vierde defensie-vijfjarenplan laat men (onder voorbehoud) doorschemeren wel geïnteresseerd te zijn in nucleaire wapens. Gebaseerd op de plutoniumproductie van de kernenergiecentrales en de stand van de technologie — Japan is het vijfde land dat een satelliet in een baan om de aarde heeft gebracht — acht Herman Kahn Japan in staat om vanaf 1975 ICBM's van het eerste Minutemantype te produceren.

Japan heeft geen uranium en is dus ook voor deze grondstof van het buitenland afhankelijk. Japanse concerns zullen samen met de Italiaanse ENI uranium gaan zoeken en winnen in Somalië aan de Afrikaanse Oostkust. Voor de verrijking van het uranium is Japan nog afhankelijk van Amerikaanse know-how.

Japan kan zich bedreigd voelen door China dat reeds een aantal raketten, met een dracht waarmee het de Japanse eilanden kan bereiken, operationeel heeft. In dat geval zou Japan kunnen overgaan tot een soort ABM-verdedigingssysteem.

Japan heeft de wens te kennen gegeven in de Veiligheidsraad een permanente zetel te krijgen. Indien de Volksrepubliek China lid wordt van de Verenigde Naties houdt dat in, dat dit China dan permanent lid zal zijn van de Veiligheidsraad. Het permanente lidmaatschap zal dan zijn voorbehouden aan de vijf landen die over nucleaire wapens beschikken, hoewel Japan economisch „machtiger” is dan drie van deze vijf.

Gelet op de duidelijke combinatie van politieke macht en nucleaire wapens zou Japan ernstig kunnen overwegen tot de productie van deze wapens over te gaan. Japan zal, alvorens de „nucleaire keuze” te maken, zeker ook de negatieve zijden in beschouwing te nemen, zoals o.a. de reactie van dat deel van het Japanse volk, dat fanatiek tegen nucleaire bewapening is, het verlies aan goodwill in de wereld, het feit dat het „nucleaire” voorbeeld kan leiden tot nog verdergaande proliferatie met alle consequenties van dien voor het politiek-militaire krachtenveld inbegrepen het risico, dat dit uiteindelijk nadelig

kan zijn voor Japan; en niet te vergeten de economische gevolgen van een dergelijk besluit.

Samenvatting

Samenvattend kan, onder het nodige voorbehoud, worden geconcludeerd dat er intern in Japan sterke krachten aan het werk zijn om de huidige grondwet te vervangen en de strijdkrachten een meer „all-purpose”-aanzien te geven. Deze interne impulsen worden helaas versterkt door de veranderingen die plaatsvinden in de relaties tussen de landen die aan de Stille Oceaan grenzen.

Er is thans, anders dan voor de Tweede Wereldoorlog, een sterke oppositie tegen het (absolute) militarisme. Het omgekeerde van wat in 1945 gebeurde: het op slag veranderen van een vreedlievende in een militaristische natie, wordt dan ook niet aannemelijk geacht. De mogelijkheid dat zo'n proces over een langere periode succes zou kunnen hebben, kan evenwel niet zonder meer worden verworpen. Het laat zich aanzien, dat Japan in de toekomst zelfstandiger en lossier van Amerika zal optreden, waarbij het zich in eerste instantie mogelijk zal beperken tot een meer neutrale politiek, gebaseerd op een zekere militaire macht.

Het is te hopen, dat Japan blijft vertrouwen op de Amerikaanse nucleaire bescherming en afziet van een eigen nucleaire bewapening. Het is niet te verwachten dat, op langere termijn gezien, Japanse strijdkrachten beperkt zullen blijven tot die voor „self defense”. Zelfverdediging is nu eenmaal een rekbaar begrip en zolang de oppositie ervan kan worden overtuigd, dat uitbreiding van de strijdkrachten niet ongrondwettelijk is, zal zij zich daarbij neerleggen; te meer aangezien voor de zelfverdedigingsstrijdkrachten in de grondwet geen plafond is vastgesteld.

Het verdient aanbeveling Japans doen en laten nauwlettend te volgen. Niet alleen is het een van de economische wereldmachten, maar ook zal het in politiek-militair opzicht een grotere rol gaan spelen, zowel in Azië als in de rest van de wereld.

In dit betoog is getracht enkele achtergrondgegevens bij elkaar te brengen, waartegen toekomstige acties van Japan, met name die waarbij de omvang van de strijdkrachten is betrokken, kunnen worden geprojecteerd. Het antwoord op de vraag of Japan een militaire dwerg blijft, is

hier niet gegeven. Er bestaat wel een sterke indruk dat de dwerg zal groeien. Omtrent de uiteindelijk te bereiken grootte bestaat uiteraard geen enkele zekerheid.

Literatuur

Het hedendaagse Japan. Min. v. buitenl. Zaken, Tokio (1967).

H. Hedberg — *De Japanse uitdaging*. Elsevier, Amsterdam (1970).

K. Verma — Wanted: a Japan policy for the seventies. *Inst. Def. Studies & Analysis J.* 3(1970)(2).

H. A. Baaaij — De Japanse defensienota. *Mil. Spect.* 141 (1971)(2)86.

H. C. Stokes — Yukio Mishima: the last Samurai? *Interplay* (1971)(2).

H. Kahn — *The emerging superstate: challenge and response*. Prentice-Hall, Englewood Cliffs (N. J.) (1970).

D. Wilson — Nixon's long march to the great wall. *Survival* 12(1971)(9).

W. Saywell — Japan's role in the Pacific and China's response. *Internat. J.* 26(1971)(3).

T. C. Rhee — Japan: security and militarism. *World Today* 27(1971)(9).

Vakbekwaamheid (1)

C. E. de Poorter en J. van der Spek

Majors der Infanterie

Eeuwen geleden werd de laatste „universele” mens ten grave gedragen; het heeft er nu zelfs alle schijn van dat de mens, die van een bepaalde tak van wetenschap alles afweet, niet meer bestaat.

In vrijwel elk beroep is het oude type leider, gekenmerkt door zijn „feeling” en zijn kennis van alle details van het bedrijf, door de technische evolutie verdreven door twee opvolgers: de manager en de specialist. De specialist kent alle details van een bepaald deel van het bedrijf; de manager stemt de activiteiten van de specialisten op elkaar af, daarbij gebruikmakend van zijn algemene, niet gedetailleerde kennis omtrent de delen van het bedrijf.

Deze ontwikkeling heeft het leger niet onberoerd gelaten, al wordt dikwijls gehandeld alsof dat wél het geval is; een houding die een misdrijf naar het faillissement leidt, een houding die het leger onverbiddeijk naar machteloosheid voert.

Dit betoog is naar het oordeel van de schrijvers voor vele wapens en dienstvakken van toepassing. Zij kiezen echter het wapen der infanterie als uitgangspunt. Deels omdat de schrijvers zich niet wensen te uiten over zaken waarover zij slechts oppervlakkig zijn geïnformeerd, deels omdat met name de infanterie de laatste 10 jaren binnen de KL de grootste technische revolutie heeft meegemaakt.

Een niet „bij” zijn van officieren en onderofficieren der infanterie heeft bovendien een geweldige invloed op de gehele KL, omdat zij niet slechts in hun wapen dienen en de waarde daarvan bepalen, maar tevens in grote aantallen in allerlei staven werken, in functies waarvoor geen wapenspecialisme noodzakelijk of ook maar gewenst is.

Is het met de vakbekwaamheid van de officieren en onderofficieren der infanterie slecht gesteld? De schrijvers menen dat dit inderdaad het geval is en willen oorzaak en remedie aangeven.

Persoonlijke fouten

Traditioneel acht de infanterist zich de man van de „feeling”. Zijn wapens zijn de voeten en han-

den, zijn uithoudingsvermogen en zijn gezond verstand. Zijn ijzersterk geheugen helpt hem zich de vertrouwde oplossing voor vele technische en tactische problemen te herinneren. De generatie, die lyrisch kon worden over de „Schwarßloser” mitrailleur mag zijn verdrongen door de fans van brengun, het leven in het verleden, het aanpassen van het heden aan het verleden, komt veel voor. Wie verontwaardigd deze beschuldigingen van de hand wijst, heeft misschien gelijk. Een zelfonderzoek is hiervoor wel nodig. Wat is uw antwoord op de volgende vragen.

1. Wanneer heeft u voor het laatst een voorschrift bestudeerd?
2. Raadpleegt u een voorschrift of vakliteratuur als u iets moet uitvoeren dat niet tot de dagelijkse routinezaken behoort, óf vertrouwt u doorgaans op uw feeling en herinnering, zonder u af te vragen of uw vroegere ervaring i.v.m. de technische evolutie nog wel bruikbaar is?
3. Leest u de vakliteratuur die u automatisch krijgt toegezonden of bladert u deze slechts door?
4. Hoeveel geld besteedt u jaarlijks aan vakliteratuur?
5. Waar is de dichtstbijzijnde militaire bibliotheek; heeft u het laatste jaar daar iets geleend?

Als alle antwoorden wat negatief uitvallen bent u ten onrechte verontwaardigd geworden; dan bent u wellicht een van de mensen die het leger schaden door onvolledig vakmanschap.

Met opzet is deze oorzaak van onvoldoende vakbekwaamheid eerst genoemd, omdat deze door een ieder zelf en bovendien *nu* kan worden aangepakt.

Fouten in de organisatie

Behalve persoonlijke fouten is een aantal organisatorische oorzaken te noemen.

1. Onvoldoende continuïteit in functievervulling

Het gros van de leiders is van gemiddelde kwaliteit. Een functionaris met doorsneecapaciteiten kan echter o.m. tot hoge prestaties komen door routine. Met name bij de officieren der infanterie

is de doorstromingsnelheid zo hoog opgelopen dat slechts vluchtige ervaringen kunnen worden opgedaan. Gecombineerd met de eerder gesignaleerde technische evolutie en de geringe studiezijn heeft dit geleid tot de vorming van grote aantallen „half-vakbekwamen”.

2. *Het afwisselend in en buiten het wapen dienen en de eisen om troependienst te doen*

Als gevolg van de snel en ingrijpend wijzigende technieken en opvattingen keert iemand, die jaren buiten het wapen of in een speciale branche heeft gewerkt, als een vreemde terug in eigen huis. Met name is dit veelvuldig het geval bij commandanten en stafofficieren op bataljons- en brigade-niveau en bij pas bevorderde sergeanten-majoor die bij bataljons worden geplaatst. Zij moeten opnieuw in hun wapen groeien, doorgaans voor korte tijd; zij vervullen echter tegelijkertijd sleutelfuncties. De eenheid wordt in feite geleid door een regelmatig wisselende, zich inwerkende, groep mensen. Hun vakbekwaamheid is echter tevens in hoge mate medebepalend voor die van hun jongere collega's in de eenheid, die immers mede van hen „het vak” moeten leren. Op deze wijze is, voor wat de vakbekwaamheid betreft, een neerwaarts gerichte spiraal ontstaan.

3. *Onvolledige verdere vorming*

In algemene zin houdt na het 35e levensjaar, dus 20 jaar voor de dienstverlating, de algemene vorming d.m.v. cursussen op. Gewapend met de op de HKS, B-vorming of sergeant-majooropleiding opgedane nieuwe inzichten, wordt het geheel aan het individu overgelaten de snelle evolutie gedurende 20 jaar te blijven volgen.

De officieren voor speciale diensten, die al met een geringe militaire opleiding beginnen, komen er met alleen een A-vorming nog slechter af. De officieren van vakdiensten worden helemaal aan zich zelf overgelaten.

4. *Verouderde voorschriften, tegenstrijdige brieven, richtlijnen*

Het eerder gehekelde gebrek aan studiezijn wordt zeker beïnvloed door het feit dat slechts een deskundige lezer kan beoordelen wat in de voorschriften nog juist is en wat niet. Zelfstudie uit de voorschriften is gevaarlijk. Wie daarnaast aanwijzingen, richtlijnen en memoranda bestudeert raakt het spoor spoedig bijster. Slechts de confrontatie met de andermaal afwij-

kende persoonlijke opvattingen en aanwijzingen van rechtstreekse chefs scheidt hem nog van de berusting.

Alternatieven

Tot zover de neerslag van „gesprekken aan de bar”. Publikatie hiervan en van alternatieven leek ons nodig, omdat de bruikbaarheid van het leger, althans in belangrijke mate, én de arbeidsvreugde van een grote groep vrijwillig dienenden (en indirect ook van het dienstplichtig personeel), in het geding zijn.

Welke maatregelen zijn nodig?

1. *Een persoonlijke inzet*

Door studie dient de noodzakelijke vakkennis te worden verkregen, verdiept en bijgehouden.

2. *Een snelle herziening van voorschriften*

Deze moet worden gevolgd door intrekking van, en een verbod tot verder uitgeven van, afwijkende richtlijnen. Er is nu nog beroepspersoneel genoeg, zodat thans nog personeel voor dit omvangrijke werk kan worden vrijgemaakt. Rekening houdend met snelle ontwikkelingen op allerlei gebied, moet aan een voorschrift de eis worden gesteld dat het up to date, duidelijk en kort van stof is. Het traditionele streven naar perfectie leidt veelal tot de situatie dat het voorschrift bij verschijning reeds is achterhaald. Voorts is er behoefte aan een nadere uitwerking van de richtlijnen voor het ontwerpen en bijhouden van voorschriften, waarin tevens de zo noodzakelijke coördinatie tussen de wapens en dienstvakken wordt geregeld.

3. *Uitbreiding van de verdere vorming*

a. Jonge officieren van speciale diensten, waaronder Biesma-hbs'ers, dienen het 4e (wapentechnische) studiejaar KMA te volgen, onmiddellijk na het aangaan van hun verbintenis. Wapentechnisch worden aan hen immers dezelfde eisen gesteld als aan jonge KMA-officieren.

b. Alle officieren dienen, juist voordat zij een kapiteinsfunctie gaan vervullen, een A-cursus te volgen, hetgeen nu slechts is voorbehouden aan de officieren voor speciale diensten. Allen dienen voorts de cursus stafdienst te bezoeken; deze heeft immers grote waarde voor de algemene vorming. Allen die geen hogere vorming krijgen,

dienen de B-cursus te volgen. Alle officieren dienen na HKS of B-cursus ten minste éénmaal een op de branche gerichte en algemeen heroriënterende cursus te volgen (C-cursus). De B- en „C”-cursus dienen niet langer te worden gekoppeld aan een aantal dienstjaren, maar aan de functieverandering, waarvoor een wapenheroriëntatie of branchevorming noodzakelijk is.

c. Jonge sergeanten 1e klas dienen een algemene heroriënterende cursus te krijgen. De sergeanten-majoorcursus dient op de branche te zijn gespecialiseerd: instructeur voor CSM en instructeur bij opleidingsinstituten; stafonderofficieren met substromen operatiën, administratie en personeel en beheer/logistieke verzorging.

d. Officieren van vakdiensten dienen bij hun aanstelling een op de branche gerichte en algemeen oriënterende cursus te volgen i.v.m. de schaalvergroting en soms de verandering van hun werkzaamheden.

4. Minimale plaatsingsduur

Elke plaatsing in een functie dient *ten minste 3 jaar* te duren. Dit leidt o.a. tot het volgende.

a. Bij sollicitatiemogelijkheden voor vrijwilligersfuncties, bv. in het buitenland, moet als eis worden opgenomen: „moet in huidige functie drie jaar werkzaam zijn”.

b. Sommige functies zullen enige tijd vakant zijn en moeten worden waargenomen, omdat er geen geschikte kandidaat is die juist een termijn van drie jaren heeft vervuld.

c. In de voor de carrièregang noodzakelijk gemaakte functies moeten enkele sporten van de ladder worden overgeslagen.

d. De anciënniteit in rang moet zijn absolute betekenis verliezen. Dit kan bv. een eind maken aan het feit dat een officier in een troependienstperiode van 1½ jaar nog eens van functie verwisselt i.v.m. de komst van een jongere rangenoot).

5. Functiegebiedenspecialisatie

Het streven naar het allround maken van het personeel moet worden vervangen door een functiegebiedenspecialisatie. Om de organisatie niet te laten verstarren dienen de functiegebieden voldoende ruim te zijn opgezet en waar mogelijk over de grenzen van wapens en dienstvakken heen te reiken. Specialisatie in drie gebieden: personeel, logistiek en operatiën, kan leiden tot grotere vakbekwaamheid en arbeidsvreugde, waarbij zowel de organisatie als het individu voldoende ruimte voor ontplooiing houden. Met name voor de infanterie houdt dit tevens in dat het afwisselend in en buiten het wapen dienen moet verdwijnen. Het zal derhalve nodig zijn dat officieren en onderofficieren, die niet meer de geschiktheid of de ambitie hebben zuivere wapenfuncties te vervullen, hun carrière kunnen vinden in het voor hen geschikte functiegebied buiten het wapen. Duidelijk moet worden gesteld dat het hierbij niet om tweederangs personeel gaat, maar om mensen die elders in de organisatie noodzakelijk werk doen. Zij moeten dezelfde carrièremogelijkheden hebben als de officieren en onderofficieren, die bij hun wapen of dienstvak een functie blijven vervullen.

Samenvatting

De snelle technische ontwikkelingen, de neiging tot gezapigheid en een niet aan de eisen van de tijd aangepast opleidings- en loopbaansysteem, zijn de oorzaken van een steeds verminderende vakbekwaamheid.

Snelle en ingrijpende maatregelen zijn nodig om de organisatie haar kracht, die mede schuilt in de vakbekwaamheid van haar personeel, terug te geven. Hiervoor zijn nodig:

- verdere vorming tijdens de loopbaan;
- activering van het personeel;
- functiegebiedenspecialisatie;
- voortdurend bijgehouden voorschriften en richtlijnen, die dan ook bindend zijn.

Vakbekwaamheid (2)

G. Mensink

Generaal-majoor der Infanterie (gsb)

Uit het feit dat de auteurs van het voorgaande artikel zich geroepen voelden publiekelijk hun mening te moeten geven over een zo belangwekkend onderwerp heb ik voor mij zelf:

- a. geconcludeerd, dat dit onderwerp hen bijzonder ter harte gaat;
- b. verwacht, op grond van a, een enthousiast en gedegen betoog te zullen aantreffen waarvan een bezielende kracht zou uitgaan naar vele geleidingen in de krijgsmacht en in het bijzonder naar de individuele beroepsmilitairen van de KL.

Welnu, bij het lezen van het artikel werd mijn conclusie a. volkomen bewaarheid; de KL kan zich gelukkig prijzen in haar gelederen officieren aan te treffen die blijk geven van een grote dosis bewogenheid inzake de oplossing van problemen die structureel tot elke grote organisatie behoren.

In mijn onder b. genoemde verwachting ben ik echter teleurgesteld. Niet alleen is het probleem zeer onvolledig gesteld, worden oude paden bewandeld en worden zonder enige nadere beschouwing partiële remedies aangedragen, doch vooral heeft het mij getroffen dat de schrijvers van mening zijn de vakbekwaamheid op zijn zachtst gezegd ter openbare discussie te moeten stellen. Door het ontbreken van een analyse inzake de vakbekwaamheid en door vervolgens slechts een partiële synthese te verrichten verliest het stuk bovendien elke vermeende (wetenschappelijke) waarde.

Categorisch wil ik dan ook hiertegenover stellen dat de vakbekwaamheid van het vrijwillig dienende personeel van de KL zonder meer als goed moet worden aangemerkt, met een belangrijk percentage aan uitschieters naar boven. Een onbescheiden mening mijnerzijds? Welaan, dat zij erkend. Ik meen echter op deze onbescheidenheid recht te kunnen doen gelden; niet op grond van mijn rang, maar wel op grond van mijn eigen vakbekwaamheid, verkregen door studie en door de maatschappelijke ervaring, die ik heb opgedaan gedurende een lange reeks van jaren op een groot aantal plaatsen in de KL, plaatsen waarin ik het voorrecht heb gehad op een breed

Dit artikel van de hand van de Commandant Commando Opleidingen van de KL dient niet als vervolg op het voorgaande artikel. Generaal Mensink wenst slechts te getuigen van zijn tegengestelde mening terzake. Redactie

terrein ook een inzicht te kunnen verwerven in het functioneren van andere overheidsdiensten, buitenlandse strijdkrachten en van het (civiele) bedrijfsleven.

Het heeft mij geleerd dat de Koninklijke Landmacht de toets der kritiek inzake haar vakbekwaamheid volledig kan doorstaan. Dit gold in het verleden gedurende perioden van actie (Indonesië, Korea, Nieuw-Guinea, hulp bij rampen) en dit geldt ook nu in volle vreedstijd, getuige haar prestaties t.o.v. de landmachtcomponenten van andere NAVO-landen gedurende de vele (internationale oefeningen en de inbreng van de afzonderlijke functionarissen op individuele functies in NAVO- en andere militaire lichamen. Ook ten opzichte van de individuele en collectieve prestaties in het bedrijfsleven en andere civiele organen of overheidsdiensten behoeft de KL zich in geen enkel opzicht te schamen. Integendeel, zij kan met recht trots zijn op de toewijding en de bekwaamheid waarmee de vrijwillig dienenden hun functies en hun taken vervullen in een tijdsgewricht waarin het aantal van degenen die bewust of onbewust het leger als object van kritiek willen zien, voortdurend toeneemt.

De individuele vakbekwaamheid wordt nl. slechts verkregen door een combinatie van studie en het benutten van de ontplooiingsmogelijkheden in de functie waarin men is geplaatst. Verliest men deze combinatie uit het oog, dan stelt men zich louter op het standpunt van de schoolmeester die gezapig zijn lessen geeft en de kwaliteit van de leerling afmeet naar diens cijferlijst. Uit het stellen van de combinatie volgt echter onvoorwaardelijk dat de bekwaamheid van het individu slechts kan worden gemeten in de functie waarin men was of is geplaatst. Deze functie behoeft hierbij in geen dele te zijn gerelateerd aan het

wapen en/of het dienstvak waartoe betrokkene van huis uit behoort. Is dit nl. niet het geval, dan moet ook hier de vakbekwaamheid worden verkregen en getoond door en afgemeten naar het maatschappelijk verantwoordingsniveau van de functionaris in kwestie.

In alle gevallen geldt dat het volgen van welke studie, cursus of opleiding ook, geen enkele garantie biedt voor vakbekwaam personeel; het is slechts één van de voorwaarden daartoe; en ook in dit opzicht is het beeld bij de KL zeer behoorlijk. Bewijzen? Hieronder volgen er enkele.

— In vrijwel geen enkel land is er een kwalitatief zo hoogstaande initiële officiersopleiding als in Nederland op de KMA; de opleiding tot onderofficier op de KMS en de Wapenscholen mag eveneens worden gezien.

— Allerwegen is er in de civiele maatschappij een roep naar een adequate managersopleiding. De Hogere Krijgsschool leidt reeds meer dan 100 jaar officieren/manager op.

— Er is binnen de KL geen enkele formele belemmering die het bereiken van een hogere functie en/of rang in de weg staat. Belemmeringen worden uitsluitend gevonden in de (intellectuele) kwaliteiten van het individu en de normale concurrentie tussen de individuen onderling. Elke onderofficier kan officier worden en elke officier van speciale diensten kan de bekwaamheid voor overgang naar de categorie officieren van de KMA verwerven.

— Alle opleidingscentra geven een grote verscheidenheid van cursussen die een ieder de vereiste functionele kennis bijbrengen. Het gemid-

delde aantal cursisten bedraagt ca. 7,5% van het totale beroepsbestand.

Is er dan niets te verbeteren? . . . De KL zou het predikaat „Koninklijk” niet verdienen als zij niet bij voortdoring zou streven naar vernieuwing en verbetering van de vakbekwaamheid van haar personeel! Voor wat betreft dit laatste zij opgemerkt dat het beginsel van de „éducation permanente” door mij volledig wordt onderschreven en dat mogelijk enkele van de suggesties van de beide majoors, die het voorgaande artikel schreven, kunnen passen in het pogen deze „éducation permanente” beter gestalte te geven. Eén suggestie, die van de extra specialisatie in functiegebieden, past daarin echter zeker niet. De kracht van de legerorganisatie schuilt nl. juist in haar vermogen en haar bekwaamheid de drie gebieden personeel, logistiek en operatiën als één harmoniërend geheel te laten werken. Dit geldt dan met name voor „de troep”, zoals de schrijvers aan het begin van hun vertoog reeds zelf onderkennen. De wens tot een verhoging van de managerscapaciteiten — heeft een officier ooit een andere primaire functie gehad? — verdraagt zich niet met het streven naar een extra specialisatie die slechts het verlies aan daadkracht in de primaire operationele functie tot gevolg kan hebben.

In deze problematiek speelt overigens een zo groot aantal factoren een rol, dat het plompverloren aanprijzen van deze oplossing (?) bij mij de vraag heeft doen rijzen of de schrijvers op het gebied van de organisatieleer wel voldoende vakbekwaam zijn.

De opleidingsrichting logistiek bij het CLO

E. S. Roersma

Eerste luitenant van de Koninklijke Luchtmacht

De opleidingsrichting logistiek bij het Commando Luchtmachtopleidingen is, hoewel zij als laatste in de serie artikelen betreffende taak en werkwijze van het CLO wordt besproken, beslist niet de minst belangrijke. Tot deze opleidingsrichting behoren nl. alle opleidingen voor het personeel dat tot de dienstgroepen logistiek en administratieve zaken behoort (zie tabel 1).

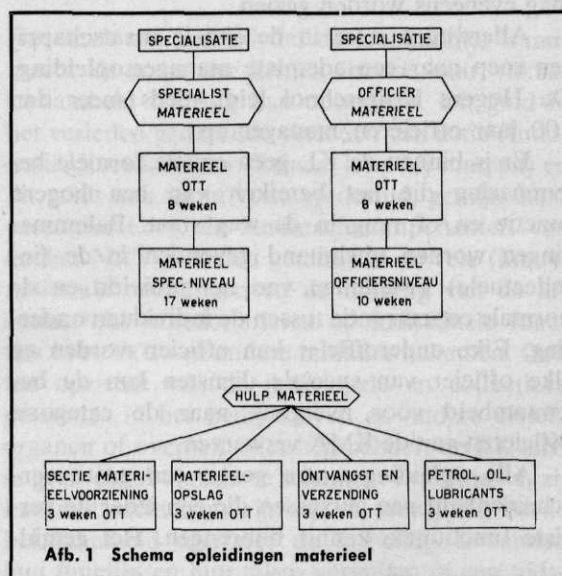
Materieel (afb. 1 en 2)

Voor de uitvoering van de haar opgedragen taken beschikt de KLu over materieel van grote verscheidenheid, hetgeen tot gevolg heeft dat de materiedienst een uitgebreide sortering aan goederen van uiteenlopende aard moet voeren. In dit verband is wel eens de verzuchting geslaakt: „Vergeleken bij de materiaaldienst van de KLu is een groot warenhuis een marktkraam”. De KLu dient derhalve te beschikken over kundige specialisten die, zowel theoretisch als praktisch, een gedegen kennis bezitten op het gebied van de materieelvoorziening en de hierop betrekking hebbende documentatie, codificatiesystemen en procedures en van de materieelopslag. De opleiding tot Specialist Materieel duurt 17 weken met een OTT van 8 weken. Voor deze opleiding bij de LETS is een aansluiting op het Voorraadadministratiecentrum (VAC) verkre-

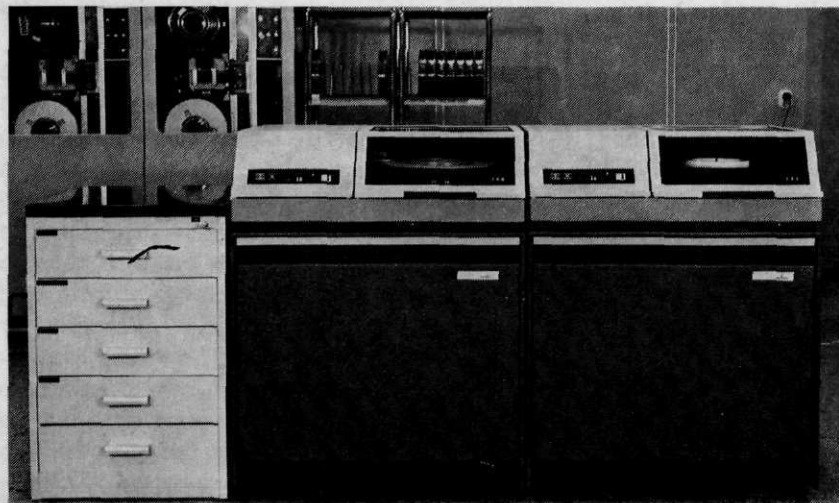
TABEL 1

Groep	Dienst
Logistiek	Materieel Motortransport Brandweer
Administratieve Zaken	Administratieve zaken* Militaire Muziek Arbeidstechniek

* De opleidingen voor functies uit deze dienst worden verzorgd door het Opleidingscentrum Militaire Administratie (OCMA) van de Koninklijke Landmacht

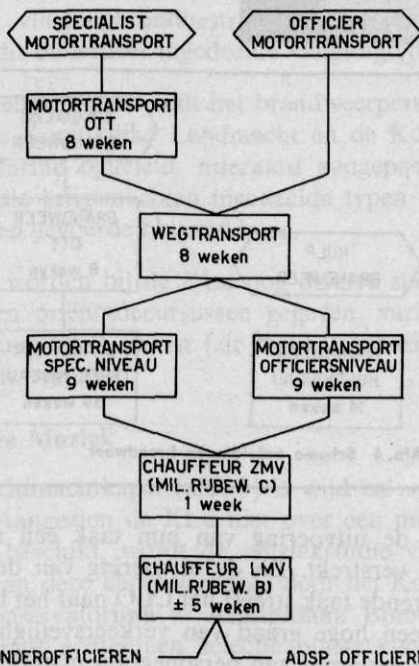

Afb. 1 Schema opleidingen materieel

Afb. 2 Materieel (VAC)

Afb. 3 Colonne wegtransport

Afb. 4 Schema opleidingen motortransport

gen, zodat alle in de praktijk voorkomende werkzaamheden kunnen worden gesimuleerd. Specialisatie voor de Sectie Petrol, Oil, Lubricants (POL) vergt een scholing van 8 weken op een KLu-onderdeel.

De opleiding voor Officier Materieel verloopt analoog aan die voor Specialist Materieel met dien verstande dat daarin meer aandacht wordt besteed aan de bedrijfsvoeringsaspecten binnen de voorzieningseenheid.

De opleidingen voor het personeel, dat werkzaamheden op hulpniveau verricht, zijn afgestemd op dienstverlening. Zij zijn sterk gespecialiseerd en worden in de vorm van een OTT van 3 weken bij een KLu-onderdeel gegeven. Het personeel voor de functie Hulp Materieel wordt

voornamelijk uit de dienstplichtigen betrokken.

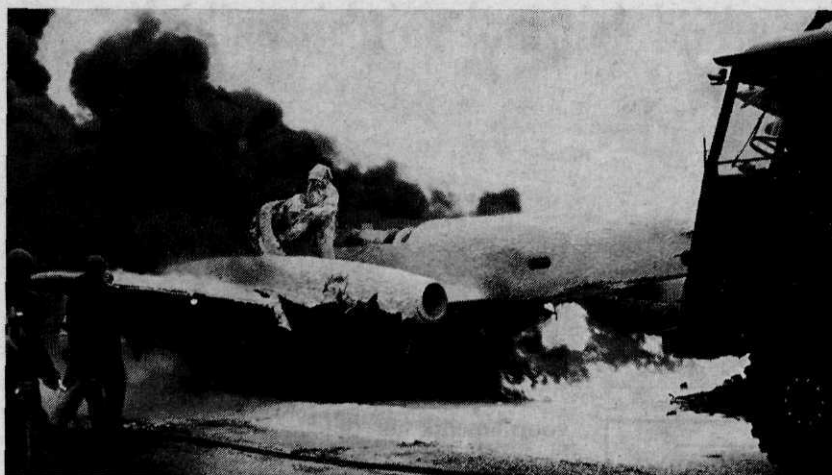
Motortransport (MT) (afb. 3 en 4)

Het huidige wegverkeer stelt hoge eisen aan de opleiding van de militaire weggebruiker, zodat de vakken verkeersveiligheid en bedrijfszekerheid van voertuigen speciale aandacht krijgen. Opgemerkt wordt dat de KLu zich voor de lessen „verkeersveiligheid” heeft verzekerd van de gewaardeerde hulp van de Koninklijke Marechaussee.

Chauffeursopleidingen

In principe zijn de chauffeursopleidingen gericht op het besturen van lichte motorvoertuigen (LMV) en/of zware motorvoertuigen (ZMV). Na slagen wordt de kandidaat in het bezit gesteld van een militair rijbewijs voor een bepaalde categorie voertuigen. Opmerkelijk is dat deze opleidingen niet aan een niveau zijn gebonden. Dit is te verklaren uit het feit dat, behalve de organieke chauffeurs, die op hulpfuncties zijn geplaatst, ook een aantal officieren en onderofficieren uit hoofde van hun functies in het bezit van een militair rijbewijs moet zijn.

Na toekenning van de functies chauffeur LMV of ZMV kunnen, afhankelijk van de organieke behoefte ter plaatse, specialisatiecursussen worden gevolgd. Eén van deze specialisaties is die voor Rij- en Onderhoudsinstructeur, een cursus van 11 weken bij de LETS. Voor het besturen van bijzondere voertuigen is een machtiging vereist. In de praktijk bleek namelijk dat besturing en bediening van bepaalde typen voertuigen zonder voorafgaande opleiding ernstige gevaren voor het personeel en materiële schade konden opleveren. Onder de bijzondere voertuigen vindt men o.m. de vliegtuigtrekkers, vorkheftrucks, ijsbestrijder/sneeuwruimers en baanreinigungsauto's.

Afb. 5 Redding door brandweer

Specialist MT en Officier MT

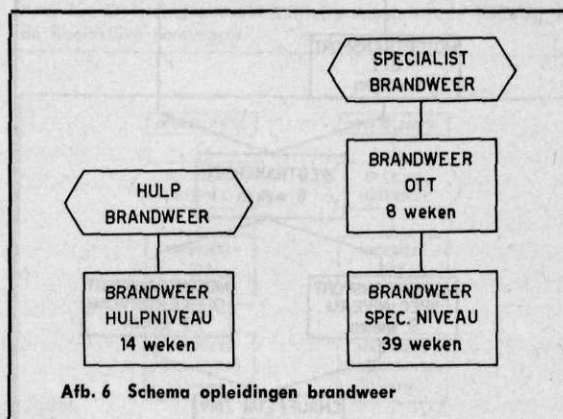
De schoolopleidingen voor deze functies hebben dezelfde duur, doch verschillen qua inhoud van niveau (zie afb. 4).

Zowel in de opleiding van de Specialist als van de Officier MT komt de cursus Wegtransport voor. Deze cursus verschaft theoretische kennis van en praktische vaardigheid in het formeren, leiden en begeleiden van een militaire colonne. De cursus is gericht op de inzet van de man bij het formeren en begeleiden van colonnes. In de praktische lessen van deze cursus vervult de cursist afwisselend de taken van colonnekommandant, plv. colonnecommandant, opsluiter en snelheidsregelaar. Vooral bij mobiele onderdelen doet zich een grote behoefte voor aan personeel dat op dit gebied is geschoold.

Bij deze motortransportopleidingen is tevens de zogenaamde antislipcursus begrepen. Deze cursus van 1 dag dient om de KLu-militair kennis te laten maken met de gevaren van een slippend voertuig en hem te leren hoe te handelen om uit zo'n slipsituatie te geraken. Organiek ingedeelde chauffeurs dienen eenmaal per twee jaar een herhalingscursus te volgen.

Controle rijvaardigheid

De rijbewijzen, behaald door hen die de opleiding(en) hebben voltooid, worden door het CLO geregistreerd en uitgegeven. Deze verantwoordelijkheid had tot gevolg dat de Bevelhebber der Luchtstrijdkrachten op grond van het gestelde in Luchtmachtorder nr 64538, code 81/24, de Commandant van het CLO tevens belastte met de controle op de rijvaardigheid van alle tot de KLu behorende militairen en burgers aan wie

Afb. 6 Schema opleidingen brandweer

voor de uitvoering van hun taak een rijbewijs werd verstrekt. Bij de uitvoering van deze controlerende taak streeft het CLO naar het bereiken van een hoge graad van verkeersveiligheid, ten einde verliezen aan personeel en materieel tegen te gaan. De verwachting lijkt gerechtvaardigd, dat daardoor, méér nog dan door de zo nuttig gebleken antislipcursus, de veiligheid van het KLu-personeel wordt gediend.

Brandweer (afb. 5 en 6)

De brandweeroopleidingen zijn voorbehouden aan hen die in staat worden geacht onder moeilijke omstandigheden mensen uit brandende objecten te redden. Voorts kunnen wij stellen dat, indien de brandweerapparatuur niet optimaal functioneert, ook de beste brandweerman machteloos staat. Het zal daarom duidelijk zijn dat de opleidingen van het brandweerpersoneel zijn gericht op het overwinnen van de vuurvrees, op de brandbestrijding en op de controle op de bedrijfszekerheid van het brandweermaterieel. Aangezien voorkomen nog steeds beter is dan genezen,

krijgt de brandpreventie dezelfde aandacht als de hiervoor genoemde facetten.

In de 14 weken durende opleiding voor de functie *Hulp Brandweer (HB)* wordt een groot gedeelte van de opleidingstijd besteed aan praktijkoefeningen, o.m. het redden uit brandende objecten (met gebruikmaking van beschermende kleding) en het leiding geven aan een groep bij een bos- en/of heidebrand.

Voor de *Specialist Brandweer* duurt de totale opleiding 47 weken. De laatste 8 weken daarvan vormen een trainingsperiode bij een KLu-onderdeel waarin o.m. bedrijfsveiligheid wordt gegeven en vliegtuigbrandbestrijding, afgestemd op de bij dit onderdeel ingedeelde vliegtuigtypen.

Op dezelfde wijze wordt het brandweerpersoneel voor de Koninklijke Landmacht en de Koninklijke Marine opgeleid, uiteraard aangepast aan de bij die krijgsmachten ingedeelde typen vliegtuigen en gevoerde blusmiddelen.

Voorts worden bij de KLu nog diverse specialisatie- en oriëntatiecursussen gegeven, variërend van 4 uur tot 2 weken (zie tabel 2, waarin een aantal is vermeld).

Militaire Muziek

De Luchtmachtkapel (afb. 7) is wijd en zijd bekend. Aangezien de KLu niet over een muziekschool beschikt, wordt de muziekstudie van de leden van deze kapel verzorgd door het Koninklijk Conservatorium te Amsterdam. Binnen de KLu vindt echter een selectie plaats voor sergeant-majoor muzikant via de door de directeur

TABEL 2

Cursus	Duur	Opgesteld voor
Vloeistofbranden	2 weken	Off en OOff Intendance (KL)
Vloeistofbranden	1 week	Dpl. Personeel Intendance (KL)
Brandveiligheid vulplaatsen en brandstoftankvoertuigen	2 weken	KL-instructeurs
Vliegtuigbrandbestrijding	1 week	Asp. Ber. Brandweeroff. Civiele brandweer
Oriëntatie brandpreventie	2 dagen	Bedrijfsveiligheidsfunctionarissen (KLu)

van de kapel gevormde commissie, die beoordeelt of betrokkene aan bepaalde eisen op het gebied van „solospel” voldoet. In bevestigend geval volgt plaatsing op de Hogere Onderofficierscursus (HOOC). Op de LIMOS is een opleiding van 6 weken voor Tamboer-Klaroemblazer. Hier wordt men opgeleid voor het bespelen van een trom, klaroen en signaaltrompet en het verkrijgen van vaardigheid in het uitvoeren van ceremoniële handelingen.

Arbeidstechniek

De opleidingsgang van de arbeidsanalist bestaat uit twee cursussen, nl. de cursus arbeidstechniek van 10 weken en een OTT van 16 weken. In de eerste cursus wordt o.m. aandacht besteed aan tijdstudie en tariefsystemen, statistiek, planning en werkregeling, organisatie, bedrijfsveiligheid, bedrijfsvoering, ergonomie en verslaggeving. Na slagen wordt de a.s. arbeidsanalist gedurende 16 weken op een onderdeel geplaatst, waar hij onder leiding van een ervaren arbeidsanalist in de praktijk de technieken voor arbeidsanalyse en het op-

Afb. 7 Muziek door de Luchtmachtkapel

stellen van rapporten over arbeidstechnische onderzoeken leert toepassen.

Slotopmerkingen

De gepubliceerde reeks artikelen maakt geen aanspraak op volledigheid. Het doel was slechts een indruk te geven van de omvangrijke opleidingstaak die het Commando Luchtmachtopleidingen heeft. Centraal staan daarbij de snelle en

vele ontwikkelingen op het gebied van vrijwel elke wetenschap en het aanpassingsvermogen van de met de opleidingen belaste functionarissen. Zij moeten immers de bereidheid bezitten hun kennis op een zodanig peil te houden dat zij, met gebruikmaking van de ons thans ten dienste staande middelen en technieken, een optimale kennisoverdracht kunnen garanderen. Alleen op die wijze zal het CLO in staat zijn zijn devies: ALLES VOOR ALLEN, gestand te doen.

AANWIJZINGEN VOOR MEDEWERKERS

Wij verzoeken u uw bijdragen in te leveren in enkelvoud, getypt met een marge van ten minste 3 cm, met dubbele regelafstand en voorzien van uw naam, adres en evt. gironummer. Bijdragen voor de rubriek „Meningen van anderen” echter in duplo in te zenden.

Bij het opgeven van geraadpleegde literatuur dienen de respectieve verwijzingen als volgt te worden gesteld:

bij boeken: Auteur - titel. Uitgever, plaats, jaar, blz.;

bij tijdschriften: Auteur - naam tijdschrift. Jaargang, jaar, nummer, blz.

Voorts eventuele schetsen of tekeningen en foto's niet tussen de tekst aan te brengen, doch wel aan te geven, waar deze

illustraties tussen die tekst moeten worden opgenomen. Men voege tekeningen en schetsen afzonderlijk bij, in Oostindische inkt en op teken- of calqueerpapier. Letters en cijfers moeten daarbij zo groot worden getekend, dat zij na verkleining duidelijk leesbaar blijven. Daartoe moeten zij, na verkleining, nog ten minste 1 mm groot zijn. Men houde er daarbij rekening mee, dat tekeningen en schetsen als regel, bij reproductie, worden verkleind tot 7,5 cm breedte, bij uitzondering tot ten hoogste 15,5 cm breedte. Toevoeging van schetsen en afbeeldingen, respectievelijk foto's, verhoogt de aantrekkelijkheid van uw artikelen ten eerste, vooral indien zij origineel zijn.

Afcen in Limburg

Norman L. Dodd

Colonel UK Army, retired

In the Spring of 1971 Headquarters, Allied Forces Central Europe celebrated its fourth year in Brunssum in the Netherlands Province of Limburg.

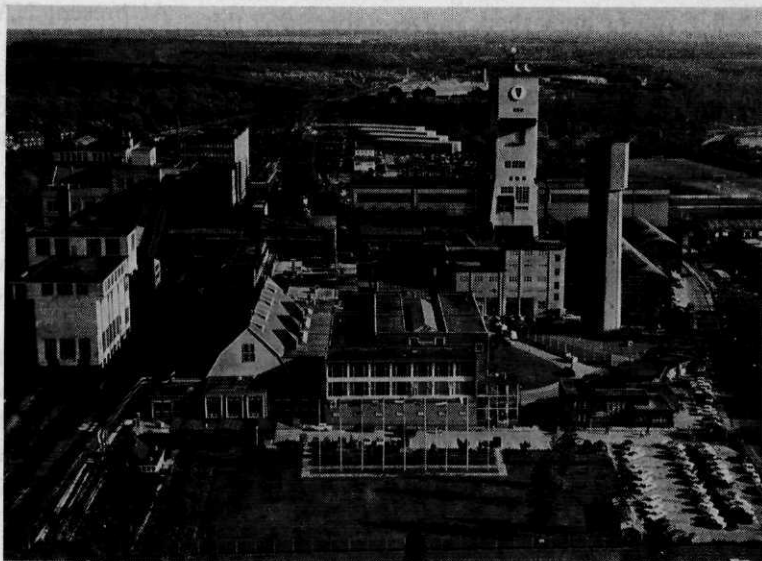
What are its achievements, its failures and its future?

Certainly the principle achievement has been the welding of the three "political HQs" of Fontainebleau, HQs AFCENT, AIRCENT, and Land Forces Central Europe, into one streamlined military headquarters. Manpower was reduced by over one third; in fact this went too far and some small increases had to be authorised, and the present strength is about 2300, which includes 340 officers, 1830 NCOs and enlisted men and 130 NATO civilians. These personnel are supplied by the seven countries who participate in the defence of Central Europe: Canada, Belgium, Germany, Great Britain, Luxembourg, The Netherlands and the United States. The proportions are approximately US, Great Britain and West Germany 25% each and the remaining 25% from Belgium, The Netherlands, Canada and one representative from Luxembourg.

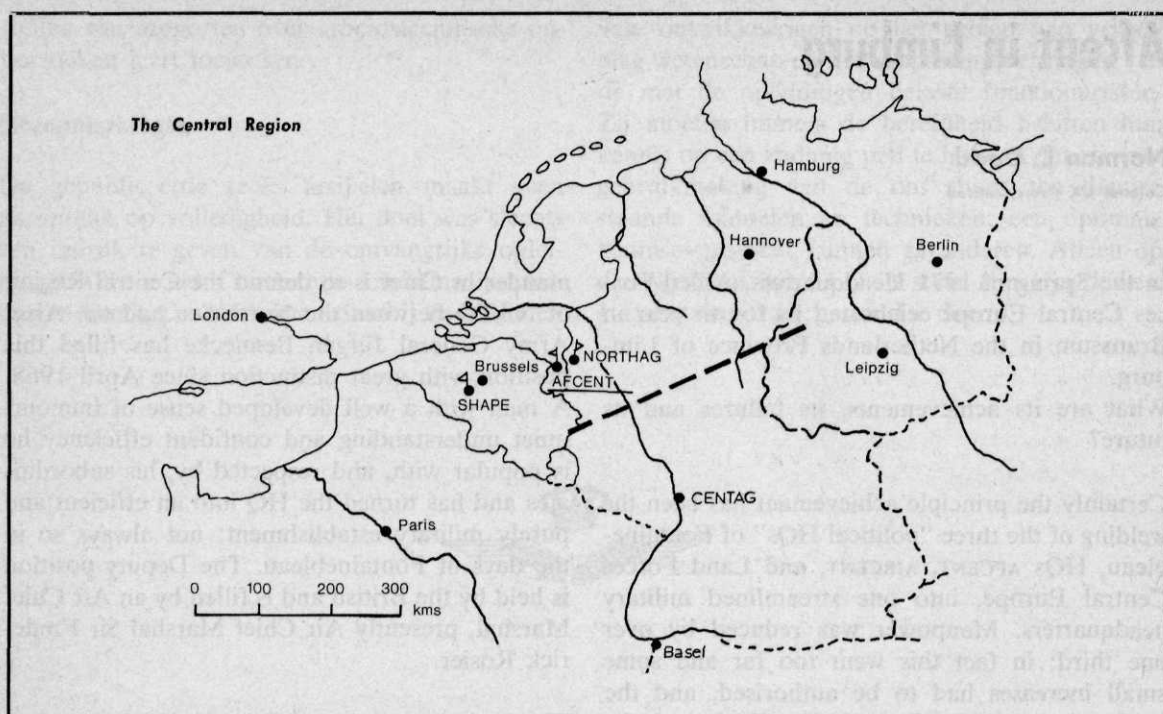
The Command position correctly lies with West Germany because the responsibility of the Com-

mander in Chief is to defend the Central Region of NATO between the North Sea and the Alps. Army General Jürgen Bennecke has filled this position with great distinction since April 1968. A man with a well developed sense of humour, quiet understanding and confident efficiency he is popular with, and respected by, his subordinates and has turned the HQ into an efficient and purely military establishment; not always so in the days of Fontainebleau. The Deputy position is held by the British and is filled by an Air Chief Marshal, presently Air Chief Marshal Sir Frederick Rosier.

The basic organisation of the forces under command has not changed much in the four years with the major exception of the removal from NATO command of the French Forces in Germany, though in fact these left before the move to Brunssum. The British CINCs Northern Army Group and 2nd Tactical Air Force with HQs in Rheindahlen near Mönchen-Gladbach, still control the northern half of the Region and the US CINCs of Central Army Group and 4th Tactical Air Force with HQs at Heidelberg and Ramstein control the southern half. It is the forces under their command which have gone through

HQ AFCENT is situated in the Hendrik Mine in Brunssum, The Netherlands

many vicissitudes and variations as the national political leaders have blown hot and cold towards the Alliance and in their assessment of the threat. Until the time of the French withdrawal the policy, at least in theory, had been one of instant nuclear retaliation but this, particularly to the West Germans, was becoming increasingly unpopular and probably impracticable. It was, however, an easy shield for politicians to hide behind because it meant, in the last analysis, only few conventional troops were needed to provide a screen to ensure, if the Russians did attack, that it was the "real thing" before the nuclear retaliation was unleashed. In December 1967 this strategy was formally abandoned and, in its place was substituted a concept based on a range of appropriate reactions, conventional and nuclear, to meet all levels of aggression or threats of aggression as far forward as possible. This became known as the strategy of "flexible response".

This decision raised a whole host of problems for CINCENT; the chief one being, as SACEUR and he have repeatedly pointed out, is that a conventional attack can only be held without nuclear response if there are sufficient troops on the ground and aircraft available to support them. CINCENT said:

To execute an effective forward defence strategy I must rely primarily on forces which are readily

available and in a high state of readiness. Given these forces, the new strategy imposes an incalculable risk on the aggressor and therefore acts as a deterrent.

Unfortunately it is very doubtful if sufficient forces have been made available and on the spot. Most military experts, and Britain's last Defence Minister Denis Healey, consider nuclear weapons would be needed in the very early stage of any attack or even strong probe by the Soviet Union. Estimates vary from 48 hours to one week.

At present NATO's Central Region ground forces add up to about 23 divisions but many are out of position, under strength and under-trained. The British forces are heavily committed in Northern Ireland, their units in Germany are under strength and over-headquartered although of recent years their equipment, particularly the Chieftain tank and the provision of APCs, has greatly improved. The US forces suffer badly from the lack of junior leaders due to the war in Vietnam and the President is under constant pressure to withdraw further units from Europe. The Belgian Army is under-equipped and under strength though certain reductions were cancelled after the invasion of Czechoslovakia. The West German forces are very short of NCOs but happily their reserves increase steadily and the Leopard tank follows the traditions of the famous

Tiger of World War II. The active Netherlands forces are small and, except for one light brigade, are stationed in their homeland which is too far to the West for safety. Canada has recently reduced her army forces in Germany to one small brigade.

In Northern Army Group the Corps are provided by four different nations each using their own types of equipment and so making cross servicing a nightmare for logistic planners. The CENTAG is rather better having US and German Corps and the small brigade of Canadians but is complicated by the location, not under command, of two French divisions who may or may not cooperate in time of crisis.

The Soviet Union and Satellites have in the forward area about 55 divisions available to move against the West. All of these divisions are similarly organised and equipped, thus simplifying logistic supply. Their tactical air forces total over 3500 aircraft and can be rapidly increased to 5000; CINCENT's aircraft total 1500 without a similar re-inforcement capability. Aircraft types vary from nation to nation and modernization of air forces moves in waves — at present the British are coming to a crest of re-inquipment as the Harrier comes into reserve. The Belgians have been in a trough but are now on the climb.

To counteract the imbalance of forces General Bennecke's main requirement, if the nations are not willing to provide him with more troops in peacetime, is *time*. Warning time, political or military, and just as important: permission to use that time. This must be provided by nations be-

cause NATO has no intelligence gathering capability of its own in time of peace; this is reserved to each sovereign state. Too often political control in time of crisis, particularly when fourteen Nations are involved, is over-cautious and prevents troop movements in order not to appear "provocative". It is an old reflection on democracy that their governments do not seem to consider moves on the aggressor side as provocative. The Czechoslovakian crisis proved this only too clearly. No NATO forces in AFCENT or elsewhere, as far as can be ascertained, were permitted to move into positions of readiness and no official alerts were called. No reserves were called up, admittedly all the signs were that the invasion was limited to Czechoslovakia but it might not have been so.

It is vitally necessary that warning time should be used to the full to ensure survivability of aircraft, to bring units to strength, to move them, often hundreds of kilometers, from their peacetime locations to their battle areas. CINCENT has prepared detailed contingency plans for these essential actions but will he be allowed to carry them out in time?

Because it is only 140 kilometers from the Iron Curtain to the Rhine by the shortest route he has little space to manoeuvre his limited conventional forces and little time to create barriers and obstacles. Plans are made for the use of nuclear and conventional demolitions; he must be able to carry them out in time of tension or even in peacetime.

NATO and the Central Region in particular have been successful in creating an efficient and inte-

A river crossing exercise on the Rhine

A US Hawk deploys in an exercise in the Central Region

grated air defence system covering the whole front and operating under NATO control even in peacetime. This is one of the military undertakings in which the French still participate; it has contributed greatly to CINCENT's early warning arrangements and to the safety of his assigned aircraft.

What other achievements in the four Brunssum years? General Bennecke summed these up in March when he said to me:

The greatest improvement in the last four years has been the successful development of a cohesive defensive plan for Central Europe and the completion of our preparations for the implementation of the strategy of forward defence.

Mr. Nixon's statement made in Ireland last year that the United States would retain her forces in Europe was of the greatest importance to the Central European Command. This, and the agreement of the NATO Ministers to modestly increase rather than reduce their expenditure on their defensive forces, are very encouraging to me and to the forces assigned for my command.

The re-equipment programme of both land and air forces and the continuation of the improvements in logistic arrangements and infrastructure projects such as the "hardening" of airfields has much improved our defensive capability.

Having served both in the old AFCENT and at Brunssum I would add to this the improvement in the inter-nation co-operation in the training arrangements for CINCENT's earmarked forces. General Bennecke is a soldier's general; he be-

lieves in getting into the field and visiting all major exercises even though they are not organised by his own HQ. He has constantly and successfully urged the inclusion of other forces in national exercises. He has taken what the British call "Bull" out of the various AFCENT exercises and competitions, making them more workmanlike and less social occasions. He has insisted on clear, concise and co-ordinated planning within his own HQ and has made workable arrangements with the French Mission to the HQ. His study periods for senior officers, highly classified, have always been on hard practical realities of the day and not pipe dreams of the future. He has taken a personal interest in the pipeline programme and has greatly improved logistic interchangability. The supply and transport arrangements for SACEUR's "International Brigade", the Allied Command Mobile Force, are CINCENT's responsibility and he has taken them seriously, setting up realistic staffs to ensure their proper operation.

What of AFCENT's position in The Netherlands? It is perhaps fortunate that it was sited in South Limburg near the German Border, conservative and Catholic and not given to "anti" demonstrations as are the heavily populated Amsterdam or Rotterdam areas. With the coal mines closing South Limburg was becoming an area of high unemployment whose future looked grim; the HQ totalling, with dependents, some 6000 people, was welcomed as an economic blessing. Indeed it is; it brings about 50 million Dutch guilders

into the area each year, employs 700 local workers and provides a great deal of charitable and welfare assistance. It has also caused some disappointment; its arrival raised too many hopes and local people have been upset because of the many facilities provided for the staff. NATO funds have built a school, cinema, chapels, shops, swimming pool, gymnasiums, clubs and playing fields. All necessary for the happiness of the HQ but not increasing the trade of the local suppliers. However, taken overall, the HQ is now accepted as part of the local community albeit a rather odd monster in a provincial situation.

What of the future? This is closely tied with that of the Alliance itself; much criticised and much abused but still the only practical insurance for the co-ordinated and combined defence of the Free World. It depends upon the amount of money each member country considers it must afford to allocate to defence and this depends on the political situation at any given time; democracies are quickly lulled into a false sense of security in times of so called détente.

As presently organised the troops under command of General Bennecke in the Central Region would give a good account of themselves but he cannot be assured of success in his mission unless:

1. sufficient, up to strength, combat ready forces are actually located in the correct places in the Central Region;
2. logistically there is more standardization, full cross servicing and a guaranteed second strike capability for the tactical aircraft and missiles;
3. warning time, provided and used intelligently and boldly.

The first two depend mostly on finance, though could be greatly improved if France rejoined the military side of NATO, and the last on political decision. None of which can be much influenced by the NATO Commander in the field, he can only continue his successful efforts of the last four years to improve the defence posture by careful planning, good training, the best possible use of the inadequate forces provided and by the continuous education of the politicians concerned in defence matters.

De Afrikaanse verzetsstrijd in Mozambique

J. H. L. Bardeel en M. J. H. Peters

Studenten in resp. sociologie en politicologie aan de Universiteit van Nijmegen

Het gewapende conflict in het zuiden van Afrika tussen blanke minderheidsregeringen en de Afrikaanse bevolking wordt steeds heviger. Steeds talrijker ook worden de artikelen en commentaren die aan de situatie aldaar zijn gewijd. Een voorbeeld daarvan is het artikel van dr. P. K. Huibregtse, „Guerrilla in Noord-Mozambique” (*Mil. Spect.* 140(1971)(8)366). Ook wij willen door middel van onderstaand artikel een bijdrage leveren aan de meningsvorming rond de problematiek van zuidelijk Afrika, ons daarbij — ter wille van beknoptheid en helderheid — eveneens beperkend tot Mozambique.

Al te vaak wordt in deze kwestie snel een standpunt ingenomen zonder dat men zich van te voren heeft verdiept in de achtergronden van het huidige conflict. Daarom zullen wij juist aan deze achtergronden in dit artikel de meeste aandacht schenken: zij verklaren waarom de Afrikaanse bevolking in Mozambique zich gewapenderhand is gaan verzetten tegen de Portugese heerschappij in dit land. Dan pas zullen wij, alle feiten overziend, in staat zijn een oordeel te vellen over het Afrikaanse verzet in Mozambique.

Om de aard en de gevolgen van de Portugese aanwezigheid in Mozambique enigszins door te lichten is het nodig in het kort het historische verloop ervan na te gaan. Al in het begin van de 16e eeuw landden Portugese expedities op het Mozambiekse kustgebied, alwaar zij een verzameling hoogontwikkelde stadstaten aantroffen, met een cultuur die zeker gelijkwaardig was aan de Portugese. In eerste instantie gebruikten de Portugezen de kust van het huidige Mozambique als tussenstation op de vaarroute naar Indië. Pas tegen het einde van de 16e eeuw begonnen zij grotere gebieden in dit deel van Afrika te veroveren; drijfveer vormden vooral de hier aanwezig veronderstelde rijke voorraden aan goud en zilver. Dit liep echter op een teleurstelling uit, vooral omdat de voorraden tegenvielen.

In de 17e en 18e eeuw deed het zg. *prazo*-systeem zijn intrede: Portugese kolonisten maakten zich meester van grote stukken land, soms zelfs hele districten, inclusief hun produkten en de Afri-

In het jongste augustusnummer van *De Militaire Spectator* publiceerden wij een bijdrage van dr. P. K. Huibregtse over de Portugese visie op de guerrilla in Noord-Mozambique. Thans wordt de heren Bardeel en Peters ruim-ter geboden om hun tegengestelde opvatting ter zake te publiceren. Redactie

kaanse bewoners. De kolonisten leefden er als vorsten, rijk geworden dank zij de arbeid en de export van slaven (naar Amerika). Vele Afrikaanse inwoners van Mozambique vluchtten naar aangrenzende gebieden. De ernstige demoralisatie en ontvolking, die hiervan het gevolg waren, noodzaakten de Portugese regering het op slavernij gebaseerde *prazo*-systeem af te schaffen. Inmiddels bevond men zich echter al ver in de 19e eeuw.

Op een conferentie van grote koloniale mogendheden in Berlijn (1885) kreeg Portugal o.m. Mozambique toegewezen. Daarop ging Portugal zijn gebieden in Afrika „pacificeren” ten einde het steeds weer oplaaiende verzet van de autochtone bevolking tegen de vreemde overheersers de kop in te drukken. Dit lukte pas omstreeks 1920.¹

De slavernij werd omstreeks de jongste eeuwwisseling afgeschaft en vervangen door de zg. contractarbeid, die in feite gelijk was aan dwangarbeid. Hierover schreef Henrique Galvao in 1947, toen hij hoofdinspecteur van het koloniaal bestuur was, in het rapport dat hij voor de Portugese regering opstelde:

Vanuit een realistisch gezichtspunt beschouwd is de situatie thans ten minste even onmenselijk als in de dagen van de openlijke slavernij. Toen vormde de neger, die als een werkdier werd gekocht, een stuk persoonlijk bezit en zijn eigenaar had er belang bij

¹ Zie voor de beschreven historische periode:

P. Bertaux — *Afrika von der Vorgeschichte bis zu den Staaten der Gegenwart*. Frankfurt a.M. (1966)125.

J. Duffy — *Portuguese Africa*. Cambridge (Mass.) (1959).

S. Bosgra en A. Dijk — *De strijd tegen het Portugese kolonialisme; Angola, Mozambique, Guinee*. Amsterdam (1969)25, 98.

D. L. Wiedner — *A history of Africa south of the Sahara*. New York (1964)103, 211, 463.

hem gezond en sterk te houden, evenals zijn os en zijn paard. Nu wordt de neger niet gekocht, maar eenvoudig gehuurd van het bestuur, waarbij hij in naam een vrij man blijft. Het kan de werkgever weinig schelen of de man blijft leven of sterft, als hij maar blijft werken zolang hij kan, want de werkgever kan om levering van een nieuwe arbeider verzoeken als de vorige niet langer tot werken in staat is of sterft.²

In zijn boek „Portuguese Africa” schreef prof. James Duffy over het arbeidssysteem in Angola en Mozambique:

De werkelijkheid is vrijwel dezelfde gebleven als vierhonderd jaar geleden: het niets ontziende gebruik van de Afrikanen voor Portugees gerief... Heel de geschiedenis van Angola en Mozambique is grotendeels de geschiedenis van een meedogenloze uitbuiting van de Afrikanen door de praktijken van slavernij en dwangarbeid.³

Het rapport van de KVP (1969) dat Portugal als onderwerp had (en waarvan overigens de huidige minister van justitie, prof. A. van Agt, en de staatssecretaris van buitenlandse zaken, drs. Th. Westerterp, mede-opstellers waren) zegt erover:

Met name komt in Portugees Afrika nog steeds dwangarbeid voor, in weerwil van het daartegen gerichte verdrag van de IAO (Internationale Arbeidsorganisatie; J. B./M. P.) waarbij ook Portugal partij is.⁴

Bij de hervormingen in 1961 (onmiddellijk na de opstand in Angola) werd de dwangarbeid opnieuw verboden. De contractarbeiders heetten voortaan *voluntarios* (vrijwilligers) maar in wezen veranderde dit, volgens onderzoekcommissies van de LAO en van de Verenigde Naties, niets. In het zuiden van Mozambique worden honderdduizenden Afrikanen gedwongen huis en haard te verlaten om voor een loon, dat ten minste tienmaal zo laag is als dat van de blanken, te gaan werken in de goud-, diamant- en kolenmijnen van Zuid-Afrika en Rhodesië. Hiervoor ontvangt het koloniale bestuur jaarlijks van de regeringen van genoemde landen enkele tientallen miljoenen guldens. Volgens Portugese statistieken zijn sedert 1902 tachtigduizend Mozambiekse arbeiders in de mijnen van Zuid-Afrika

² Dit rapport treft men aan in: H. Galvao — *Santa Maria: my crusade for Portugal*. Londen (1961).

³ Zie 1.

⁴ *Portugal* (rapp. commissie Portugal KVP). Den Haag (1969)18.

omgekomen. Een verplicht te dragen pasje maakt duidelijk of de Afrikaan al aan zijn „verplichtigen” heeft voldaan.

Nog een andere vorm van exploitatie van de Afrikaanse bevolking is de verplichte katoenbouw. In Mozambique ontstonden daardoor grote hongersnoden. De bisschop van Beira (midden-Mozambique) die in zijn *Ordem Anticomunista* tegen dit systeem protesteerde „...in het licht van de Christelijke maatschappijleer”, schreef:

Tot mijn bisdom behoort een gebied waar zes maanden lang de honger zijn tol aan mensenlevens heeft opgeëist.

Aan deze misstand is nog geen einde gekomen. Onderscheid naar huidskleur bestaat in Mozambique officieel niet. In werkelijkheid echter wél, zoals blijkt uit de verschillen in bv. lonen en uit de onderwijspolitiek van de Portugese autoriteiten. Ter illustratie wordt hier een tabel afgedrukt uit een recent rapport van het Internationaal Verbond van Vrije Vakverenigingen (IVVV).⁵

Lonen in de industrie (per dag)

Ongeschoolde blanken	minimaal f 12,50
Ongeschoolde kleurlingen	maximaal f 8,75
Halfgeschoolde Afrikanen	maximaal f 3,75
Ongeschoolde Afrikanen	maximaal f 0,60

Bij deze tabel moet worden aangetekend dat meer dan 90% van de inwoners van Mozambique onder de categorie ongeschoolde Afrikanen valt.

Na deze korte schets van de historie van Mozambique sedert het binnendringen van de Portugezen — een historie die helaas tot op heden slechts adequaat kan worden gekenschetst als één van kolonialisme, onderdrukking en discriminatie — kan de lezer zich zonder al te veel moeite voorstellen dat er onder de Afrikaanse bevolking verzet rees tegen de Portugese heerschappij.

Nadat de eerste tekenen van verzet zich reeds in de jaren '20 hadden gemanifesteerd, nam het eerst op het eind van de jaren '50 vastere, meer georganiseerde, vormen aan, o.a. in protestacties, stakingen (op plantages en in de havens) en demonstraties. Vele Afrikanen zijn toen zonder pardon gedeporteerd of zelfs neergeschoten. In 1962 sloten verscheidene nationalistische verzetsgroepen zich aaneen tot één front, het Fre-

⁵ Dit rapport, getiteld *Violation of Trade Union rights*, is op 22 juli 1970 door het IVVV aangeboden aan de VN-commissie voor de Rechten van de Mens.

limo (Frente de Libertação de Moçambique). Na twee jaar vruchteloos pogen via de Verenigde Naties om met de Portugezen gesprekken op gang te brengen over onafhankelijkheid en zelfbeschikking, nam Frelimo (onder leiding van dr. Mondlane, Mozambieks vluchteling en hoogleraar in de antropologie aan de Syracuse University in de V.S.) de wapens op. Thans omvat het leger van Frelimo ongeveer 10.000 man. Circa 20% van Mozambique, nl. de provincies Cabo Delgado en Niassa, is in hun handen, enkele geïsoleerde, versterkte posten en steden daargelaten.

Behalve de strijd op het slagveld wordt ook een aanhoudende woordenstrijd gevoerd. Met name de Portugese regering met haar grote potentieel aan publicistische middelen geeft zich veel moeite de Afrikaanse onafhankelijkheidsstrijd in een kwaad daglicht te stellen. Enkele beweringen in dit kader zijn: „Frelimo is uiterst zwak door de onderlinge stammentegenstellingen binnen zijn gelederen”; „Frelimo is een communistische beweging”; „De onafhankelijkheid van Mozambique interesseert feitelijk alleen maar een klein groepje onder de Afrikaanse inwoners”.

Het tribalisme schept inderdaad problemen bij de Afrikaanse strijd tegen de Portugese overheersing, echter niet in een dergelijke mate dat dit funest zou zijn voor de Afrikaanse verzetsstrijd. In het Zambezi-gebied zijn de stamverbanden nl. grotendeels vernietigd door het *prazo*-systeem, en ten zuiden van de Zambezi leerden mensen van verschillende stammen elkaar kennen en verdragen door de gezamenlijke arbeid in de mijnen. Het wel eens geopperde denkbeeld dat Mozambique een land is dat slechts uit een verzameling stammen bestaat en na het verdwijnen van de Portugezen uiteen zou vallen, is dan ook illusoir. De gezamenlijke strijd van de verschillende stammen binnen het eenheidsfront van Frelimo tegen hun gemeenschappelijke vijand, nl. het Portugese kolonialisme, heeft gezorgd voor een snel groeiend nationaal bewustzijn. En al zou de Afrikaanse bevolking nóg zo verdeeld zijn, dit zou zeker nog niet de Portugese aanwezigheid in Mozambique kunnen rechtvaardigen.

De bewering dat de Afrikaanse onafhankelijkheidsbeweging Frelimo een communistische of semicomunistische organisatie zou zijn, wordt meestal geadstrueerd door te wijzen op wapenleveranties vanuit Rusland of China. Onder

andere deze mogelijkheden leveren inderdaad wapens aan de vrijheidsstrijders van Mozambique. Dr. Mondlane heeft hierover eens gezegd:

Wij zouden het zeer op prijs stellen om ook Amerikaanse, Engelse en Belgische wapens te gebruiken, maar helaas zijn die niet beschikbaar voor ons — alleen voor de Portugezen.

Beklemtoond dient te worden dat Frelimo zorgvuldig ertegen waakt dat het in ruil voor wapenleveranties uit de communistische landen een gedeelte van zijn politieke zelfstandigheid moet prijsgeven. Zo besloten de onafhankelijkheidsbewegingen in alle Portugese koloniën in Afrika (Angola, Mozambique, Guinee en de Kaap-Verdische Eilanden) in de herfst van 1969 zich gezamenlijk te weren tegen de inmenging in hun aangelegenheden van de zijde van Moskou of Peking; ze maakten bekend graag wapens en militaire instructeurs uit de communistische landen te ontvangen, maar geen behoefte te hebben aan politieke instructeurs en politieke propaganda van de zijde van deze landen. Bovendien besloten ze niet langer personeel voor militaire training naar Rusland of China te zenden, maar alle opleidingen voortaan in Afrika zelf te laten plaatsvinden.

De suggestie dat het streven naar onafhankelijkheid voor Mozambique slechts bij enkele Afrikaanse inwoners weerklank zou vinden, kan overtuigend worden weerlegd; het feit dat Mozambique volgens opgave van de Verenigde Naties meer dan een kwart miljoen gevangenen telt⁶, en het onverminderd voortduren van de strijd en de successen van het Frelimo tonen dat het verzet massaal is.

Dat het begrip en de sympathie voor de onafhankelijkheidsstrijd van de Mozambikanen — een strijd, nogmaals, die pas na lange aarzeling en veel vruchteloos onderhandelen gewapenderhand werd ondernomen — groeiende is en dat de hierboven genoemde, van Portugese zijde geopperde, beweringen niet serieus worden genomen, blijkt uit de toenemende materiële en morele steun uit het westen voor Frelimo. Deze steun wordt, als het gaat om materiële hulpverlening, door de gever meestal uitdrukkelijk bestemd voor humanitaire projecten, een taak waaraan Frelimo evenveel waarde hecht als aan de militaire activiteiten. Tot dusverre werden giften ontvangen van o.a. de Wereldraad van

⁶ Zie: *Objective justice*. Ver. Naties, New York (1970) (april).

Kerken, de Nederlandse bisschoppen en Koningin Juliana. De Nederlandse regering verleende het Mozambique-Instituut, de onderwijsinstelling van Frelimo, materiële steun tot een totale waarde van f 258.000. De bewering dat deze steun tegen de wil van de gevers toch ten bate van de guerrilla zou worden gebruikt snijdt geen hout; al deze instanties zouden deze hulp beslist niet hebben verleend, indien zij geen 100% zekerheid hadden dat het geld voor vreedzame, humanitaire doeleinden wordt gebruikt.

Intussen duurt het conflict echter onverminderd voort. Als wij de Portugese oorlogscommuniqué's mogen geloven (die gewagen van grootscheepse acties in het noorden van Mozambique, die met succes werden bekroond) zal de strijd spoedig in het voordeel van de Portugezen worden beslecht. Meer betrouwbare bronnen melden echter over diezelfde „grootscheepse acties” dat ze bepaald géén succes waren, dat het Portugese leger daarbij zware verliezen leed en het gehele operatiegebied moest ontruimen.⁷

Naarmate de strijd in Mozambique escaleert zullen wij worden gedwongen een standpunt in te nemen, partij te kiezen: óf voor de Portugese koloniale overheersers óf voor de voor onafhankelijkheid strijdende Afrikaanse inwoners van Mozambique, die 98% van de totale bevolking uitmaken.

Velen in het westen vinden dat geen enkel volk het recht op onafhankelijkheid mag worden ontzegd en steunen daarom de onafhankelijkheidsstrijd in Mozambique. Steeds meer mensen ook protesteren tegen de repressie waarmee Portugal tracht zijn koloniale rijk te handhaven, reden waarom de Congregatie der Witte Paters onlangs besloot zich uit Mozambique terug te trekken, en verklaarde:

Wij hebben niet het recht gesteld te worden onder medeplichtigheid aan een officiële steun die de bisschoppen op deze wijze aan een regime schijnen te geven dat op scherpzinnige wijze de Kerk misbruikt

⁷ Zie o.a.: *The Times* (1971) (2 febr.).

*om in Afrika een anachronistische situatie te consolideren en te bestendigen die op den duur doodloopt.*⁸

Er zijn echter westerse landen die nog steeds steun verlenen aan Portugal, militair, financieel en moreel, om dit land in staat te stellen zijn koloniale rijk te behouden. De motieven daarvoor zijn economisch en strategisch, dus geboren uit verondersteld eigenbelang. Maar deze toenemende militaire en economische betrokkenheid bij het conflict in de Portugese koloniën wordt voor die landen ook steeds gevaarlijker. Door de grote investeringen in Portugese Afrika zullen zij in de toekomst worden gedwongen — naarmate de onafhankelijkheidsstrijd heviger en succesvoller wordt — Portugal steeds meer militair bij te staan; de omvangrijker wordende wapenleveranties wijzen trouwens al hierop. Dit zou op den duur offers kunnen kosten die in geen enkele verhouding staan tot de huidige „baten”. Wat echter belangrijker is: daarmee zou men in een uitzichtloos conflict, dat uitgroeit tot een complete oorlog, partij kiezen voor de koloniale overheersers. Hoe valt dat te rijmen met de opvattingen van democratie en vrijheid waaraan men zegt zoveel waarde te hechten? Het enige alternatief dat overblijft is: Portugal niet langer steunen bij zijn koloniale avonturen en het recht van de Afrikaanse bevolking op onafhankelijkheid erkennen. Alleen op deze manier kan een nieuw conflict op wereldniveau nog ternauwernood worden voorkomen.

Dit stopzetten van steun aan Portugal lijkt een vérgaande stap, maar op langere termijn is het de enige heilzame beslissing, niet alleen voor de bevolking van de Portugese koloniën, maar ook voor onze NAVO-bondgenoot Portugal. Het zou nl. niet langer ruim de helft van zijn begroting behoeven te spenderen aan een steeds meer geld en vooral mensenlevens verslindende oorlog; het zou een begin kunnen maken met de zo broodnodige ontwikkeling van het eigen land.

⁸ Zie: *De Volkskrant, De Tijd, Trouw* (1971) (19, 20, 21 mei).

CIMIC (civiel-militaire samenwerking)

H. Meijer

Luitenant-kolonel der Genadiers, Hfd Sectie CIMIC 1 LK

The wide sphere of Civil Military Co-operation and the solution of the problems associated with it are of paramount importance in carrying out the mission I have been given: to preserve our security and to defend the NATO territory of Central Europe.

Gen J. BENNECKE, CINCENT

Inleiding

Het is een merkwaardig verschijnsel dat er buiten de krijgsmacht nog steeds velen zijn die menen dat de NAVO een supranationaal lichaam is met bovenstatelijke bevoegdheden, die tot op het laagste niveau kunnen worden gedelegeerd. Niets is echter minder waar: de NAVO is een typisch intergouvernementeel orgaan. (Alle voor- c.q. nadelen van zulk een systeem laten wij hier buiten beschouwing.) De beslissingen in de NAVO worden genomen met eenstemmigheid van alle 15 leden. Hoewel dit de besluitvorming op zich zelf vertraagt, sluit het aan de andere kant iedere veronderstelling van ondergeschiktheid tussen de deelnemende bondgenoten uit.

Een belangrijk basisprincipe binnen de NAVO is: iedere lidstaat behoudt zijn soevereiniteit, ook in tijd van oorlog. Ieder lid blijft verantwoordelijk voor de verdediging en de veiligheid van zijn grondgebied en bevolking. De verbintenissen, die de 15 verdragslanden zijn aangegaan betreffen in hoofdzaak de volgende punten.

— Wederzijdse bijstand in geval van agressie (art. 5): „Een aanval op één lid zal worden beschouwd als een aanval op alle leden”. In dat zelfde artikel 5 wordt uitdrukkelijk verwezen naar art. 51 van het Handvest der Verenigde Naties, waarin het recht op individuele of collectieve zelfverdediging wordt erkend.

— De bijstand hoeft niet beperkt te blijven tot daadwerkelijke militaire steun — hoewel het vanzelfsprekend in de eerste plaats daarom gaat

¹ Artikel 2 NAVO d.d. 24 augustus 1949:

De Partijen zullen bijdragen tot een verdere ontwikkeling van vreedzame en vriendschappelijke internationale betrekkingen door haar vrije instellingen te versterken, door een beter begrip te wekken voor de

De civiel-militaire samenwerking is een belangrijke aangelegenheid, die wij gaarne aan de orde stellen. In de komende nummers zullen van dezelfde auteur nog enkele bijdragen over dit onderwerp verschijnen. Redactie

— maar kan ook bestaan uit economische samenwerking (art. 2)¹ en materiële hulp in de meest uitgebreide betekenis van „helpen”, zoals in art. 3 wordt aangegeven: „ten einde de doeleinden van het NAVO-verdrag te kunnen verwezenlijken zullen de Partijen, ieder voor zich en te zamen, hun individuele en collectieve vermogen om een gewapende aanval te weerstaan handhaven en ontwikkelen, door voortdurend en op doelmatige wijze zich zelf te versterken en elkaar hulp te verlenen”.

— In art. 7 wordt duidelijk uiteengezet dat de leden geen afbreuk zullen doen aan de rechten en verplichtingen, voortvloeiende uit het lidmaatschap van de Verenigde Naties.

Civiele verdediging, algemeen

Binnen het (NAVO-) bondgenootschap is een (hechte) militaire organisatie opgebouwd waarbij de lidstaten zich verplichten tot levering van krijgsmachtdelen („assigned forces”) in geval „dat”. . . Nederland is daarbij — voor zover het land- en luchtmacht betreft — komen te liggen in het gebied van AFCENT (Centraal Europa Commando). Als zodanig maakt het Nederlandse Legerkorps — in geval „dat” . . . — deel uit van de Noordelijke Geallieerde Legergroep (NORTHAG)

grondslagen waarop deze instellingen berusten en door stabiliteit en welvaart te bevorderen. Zij zullen trachten tegenstellingen in haar internationale economische politiek uit de weg te ruimen en zij zullen economische samenwerking aanmoedigen tussen enige of alle Partijen.

en delen van de Koninklijke Luchtmacht behoren tot de 2e Geallieerde Tactische Luchtmacht (2ATAF).

West-Europa is geen lege woestijn maar een van de dichtstbevolkte gebieden ter wereld. In Europa west van het IJzeren Gordijn wonen ruwweg 250 miljoen mensen, in het midden van West-Europa ca. 140 miljoen. Bij eventuele militaire operaties in het AFCENT-territoire kunnen en mogen de militaire planners deze miljoenen niet negeren... hoeveel eenvoudiger dat — op papier — ook zou zijn.

Bij het maken van plannen moet een commandant altijd rekening houden met een groot aantal factoren, die van invloed kunnen zijn: terrein, weer, eigen middelen, mogelijkheden van de vijand enz. Onder bepaalde omstandigheden heeft de ene factor een grotere (andere) betekenis dan de andere. In het algemeen kunnen wij stellen dat landoperaties in de moderne oorlog zullen worden uitgevoerd door — in verhouding met vroeger — betrekkelijk kleine, zeer mobiele eenheden.² Deze eenheden zullen — in Europa — voortdurend worden geconfronteerd met de aanwezigheid van een civiele gemeenschap. Een gemeenschap, met haar eigen bevolking en organisatie die, zoals al is opgemerkt, *niet* zal kunnen worden genegeerd. Daarbij springen twee nauw met elkaar verband houdende zaken naar voren.

1. De bevolking zal alleen reeds door haar aanwezigheid een factor van zeer grote — mogelijk beslissende — invloed zijn.
2. Een oorlog in Centraal-Europa zal altijd gevolgen hebben voor de civiele bevolking van alle landen in dat gebied.

— Een eerste conclusie uit deze twee grondregels: de gehele maatschappij (in Europa) heeft in de moderne verhoudingen met „de oorlog” te maken. Het is daarom onjuist dat alleen militairen zich met de oorlogsvoorbereiding en de oorlogsvoorkoming (zouden) bezighouden. De gehele samenleving dient rekening te houden met het probleem oorlog, met de zaken rondom veiligheid en verdediging.

— Een tweede conclusie: behalve een goede oorlogsgereedheid (paraatheid) van de krijgsmacht

² In *Mil. Spect.* 140(1971)(10)464 wordt door Lkol Kremer als illustratie nog eens gewezen op deze ontwikkeling: ruimte nodig voor Regt/Brigade eind Tweede Wereldoorlog ca. 70 km², thans ca. 300 à 400 km².

dient ook aan de verdediging (bescherming) van de burgerbevolking en haar bestaansmiddelen alle aandacht te worden besteed. Dit is Civiele Verdediging in de ruimste zin. De plv. Chef van de Staf voor de Civiele Verdediging (Nederland), verstaat daaronder: „... het geheel van al die voorzieningen, die noodzakelijk zijn om het leven te behouden in een rampspoed”. Dit betreft in de eerste plaats de ramp „oorlog”, maar zal ook (kunnen) slaan op natuurrampen (bv. watersnood). Kortom, het slaat op calamiteiten in tijd van oorlog én van vrede.

Civiele verdediging is op zich zelf dan ook geen organisatie maar een functie, een begrip. Dit impliceert, dat overheidsfunctionarissen alsmede (overheids-)instanties, instellingen, bedrijven en verenigingen die zich op maatschappelijk terrein bewegen, zich in vredetijd dienen voor te bereiden op hetgeen er van hen in oorlogstijd (of bij natuurrampen) zou kunnen worden verwacht. In *Mil. Spect.* 141(1971)(1)14 vraagt de heer Van Asbeck nogmaals de aandacht voor de civiele verdediging bij een samenleving in nood: „De wil tot behoud van onze samenleving heeft twee afgeleiden, de militaire defensie en de civiele verdediging, ieder met een eigen taak. Zonder een goede civiele verdediging is het nut van een militaire defensie dubieus”.

Een goede militaire verdediging kan niet zonder een goede civiele verdediging, de burgerbevolking moet o.a. worden beveiligd en het weerstandsvermogen moet zijn verzekerd. Dat zijn voorwaarden voor het slagen van een militaire verdediging in dichtbevolkte landen. Binnen het militaire denken geldt de regel van de ketting die zo sterk is als zijn zwakste schakel nog steeds, d.w.z. dat een verdediging harmonieus moet zijn; goede delen naast slechte of verwaarloosde kunnen de waarde van de verdediging tot nul doen dalen (bv. een goed uitgeruste eenheid wordt waardeeloos bij een luchtaanval als niet wordt beschikt over adequate luchtafweermiddelen). De invloed van de civiele gemeenschap kan ook wel eens rampzalig zijn, als deze gemeenschap niet is voorbereid op de verdediging, noch op (de gevolgen van) de ellende van de ramp „oorlog”. Militaire defensie en civiele verdediging kunnen in de moderne totale oorlog niet meer als twee aparte van elkaar te scheiden grootheden worden gezien; de ene kan niet zonder de andere.

Op een geheel andere wijze is al vroeger de betekenis van de burgerbevolking t.b.v. de oorlog-

voering onderkend, niet alleen om mankracht en financiële middelen te leveren, zoals eeuwenlang de voornaamste taak was, maar ook v.w.b. de totale inzet. De oorlog is een zaak geworden die het gehele volk aangaat, zoals duidelijk werd omschreven in de Franse Conventie van 23 augustus 1793, art. 1:

Vanaf dit moment, totdat onze vijanden zullen zijn verdreven van het grondgebied der Republiek, zijn alle Fransen voortdurend vereist ten behoeve van de strijd. Jonge mannen zullen bestemd zijn voor de legers, gehuwde mannen moeten wapens maken en munitie transporteren. Vrouwen zullen tenten en kleding maken en in de hospitalen dienen, kinderen zullen verband maken uit oud linnen. Oude mensen zullen op de pleinen soldaten aanmoedigen door de eenheid van de Republiek en de haat tegen de koning te prediken.

Duitsers en Engelsen begrepen in de jaren 1940—1945 ook zeer goed dat het om het gehele volk ging. De Franse conventie doet nu misschien wat simpel aan maar het is toch zo, dat 175 jaar later meer dan 10 mannen thuis nodig zijn (leiding, oorlogsindustrie, diensten, enz.) om 1 man aan het front in staat te stellen te vechten. Dat is wel een duidelijke onderlijning van de stelling dat de burgerbevolking ter ondersteuning van de krijgsmacht een belangrijke taak heeft.

De civiele verdediging speelt in het totaal van de verdediging een rol, die als volgt is samen te vatten:

- bescherming en verzorging van de bevolking;
- voortzetting van het bestuur;
- instandhouding van het economische leven;
- handhaving van het moreel;
- ondersteuning van de militaire operaties (in materiële zin).

In Nederland moeten de activiteiten, waarop deze 5 zuilen zijn opgebouwd, worden uitgevoerd en voorbereid en de aandacht hebben van nagenoeg alle ministeries; Buitenlandse Zaken bv. heeft de NAVO-aspecten te behandelen, Landbouw dient de voedselvoorziening veilig te stellen, Economische Zaken zal energie moeten garanderen, Volkshuisvesting zal voor schuilgelegenheid moeten zorgen, enz. Dit alles moet ergens worden gecoördineerd. Waar kan dit beter dan bij de minister-president? In Nederland berust de coördinatie van de Civiele Verdediging dan ook terecht bij het Ministerie van Algemene Zaken (minister-president). Het co-

ordinerend overleg kan niet steeds in de ministerraad plaatsvinden en daarom beschikt de minister-president voor deze coördinatie over een Staf voor de Civiele Verdediging.

Aangezien het Nederlandse Legerkorps opereert in de Bondsrepubliek Duitsland (BRD), is het voor ons vooral van belang hoe men het daar ziet. Op blz. 45 van het Duitse Defensiewitboek 1970 wordt aangegeven, dat onder Civiele Verdediging wordt verstaan:

- *Schutz von Leben und Gesundheit der Bevölkerung;*
- *Die Unterstützung der Streitkräfte;*
- *die Aufrechterhaltung der Staats- und Regierungsgewalt.*

Aan al deze facetten wordt aan de Duitse Akademie für Zivilverteidigung dan ook de grootst mogelijke aandacht besteed. Op 13 februari 1970 vroeg de bondsregering aan het parlement extra gelden voor de Civiele Verdediging en schreef in de toelichting o.a.:

Die Bundesregierung hält daran fest, dass die Zivile Verteidigung ein untrennbarer und unverzichtbarer Teil der Gesamtverteidigung ist.

De taak van de Staf voor de Civiele Verdediging (Nederland) kan worden samengevat als: stimuleren, adviseren, informeren, coördineren en standaardiseren. De uitvoering ligt bij de diverse ministeries.³

De noodzaak van internationale samenwerking op het gebied van de civiele verdediging in NAVO-verband is vroegtijdig onderkend. Men zag duidelijk in, dat een aantal problemen alleen kon worden opgelost in samenwerking met de bondgenoten, en dat bovendien uitwisseling van belangrijke gegevens en ervaringen van grote waarde zou kunnen zijn voor de opbouw van de nationale civiele verdedigingen. Het blijft immers een nationale verantwoordelijkheid.

Binnen de NAVO wordt het civiele-verdedigingsbeleid gecoördineerd door het „Senior Civil Emergency Planning Committee (SCEPC)”. Civiele Verdediging is een belangrijke zaak, ook voor de militaire plannenmakers. In 1969, bij een CIMIC-conferentie (voor officieren van divisiestaven en hoger) bij AFCENT, zei de Italiaan Deveglio, Directeur van NATO CIVIL EMERGENCY PLANNING o.a.:

³ *Civiele Verdedigingsvoorbereiding*. Min. Alg. Zaken, Den Haag (1969) 7 ... 16.

*In speaking to you on the problems of Civil Emergency Planning and the co-operation with military commands, I have emphasised that Civil Emergency Planning is not something which interests defence only marginally: it is indeed an integral part of defence planning in the Alliance. Put in another way, defence planning has two interdependent aspects: the military and the civilian. The one cannot exist without the other.*⁴

Vanzelfsprekend is hiermee niet álles gezegd over civiele verdediging. De militaire commandant op het slagveld heeft met vele van deze zaken de facto ook weinig te maken. Voor het welslagen van zijn operaties speelt het echter op de achtergrond wel degelijk een rol.

Civiele verdediging in de Forward Combat Zone

Als gevolg van bijzondere omstandigheden — oorlogshandelingen — vervalt „op het slagveld” direct een aantal doelstellingen van de Civiele Verdediging. Bovendien is de benadering van militaire zijde daar anders en directer gericht. Wil de burgerbevolking tijdens het gevecht ter plaatse niet tot last zijn (een belangrijke kwestie), dan moeten te voren beschermende maatregelen voor die bevolking worden getroffen, die grotendeels buiten de militaire commandanten om (moeten) zijn voorbereid. Tijdens een gevechtshandeling zal de burgerbevolking nl. eerder tot last dan tot nut zijn. De vrijheid van handelen van de strijdkrachten wordt immers beperkt door haar aanwezigheid.

Aan de andere kant is in Europa de tijd voorbij dat de oorlog alleen bestaat waar het gevecht plaatsvindt. Eeuwenlang was dat wél zo. Zelfs de verschrikkelijke dertigjarige oorlog, in de 17e eeuw, die Duitslands bevolking tot een derde uitdunde, werd toch nog gekenmerkt door het feit dat de oorlog alleen dáár was waar het gevecht plaatsvond. Een paar kilometer verder bemerkte men niets. De Eerste Wereldoorlog vond qua oorlogsschade en verschrikking nog hoofdzakelijk alleen dáár plaats waar het landgevecht gaande was; ca. 20 km achter het front was men, uitgezonderd een enkele sporadische luchtaanval, veilig. Omstreeks 100 km verwijderd was van bedreiging met geweld niets meer te merken. De moderne oorlog wordt echter o.a. gekenmerkt door het feit dat de verschrikkingen van de oorlog overal kunnen komen . . . ook buiten het slagveld, hoever verwijderd ook.

⁴ Verslag AFCENT Civil Military Co-operation Indoc-trination Course (1969)42.

Voor de landstrijdkrachten is ook heden de directe confrontatie met de burgerbevolking op het gevechtveld nog steeds uiterst belangrijk. De negatieve voorbeelden op dit gebied zijn sedert 1939 legio.

— De geschiedenis van een Franse pantserdivisie in Oost-Frankrijk bij Sedan in de meidagen 1940 staat hiervoor model. Over een verplaatsing van 20 km deed deze gemotoriseerde/gemechaniseerde divisie 2 dagen . . . níét als gevolg van de vijandelijke weerstand of door gebrek aan brandstof, maar omdat alle wegen door vluchtelingen waren verstopt.

— In 1945 konden de Duitse eenheden in Oost-Pruisen niet meer vechten, daar zich tussen hen en de oprukkende Russen enorme aantallen burgers bevonden . . . die elke Duitse tegenaanval (en enkele zijn zeer goed voorbereid geweest) deden vastlopen in concentraties van burgers.

— In 1950/1951 moesten in Korea de VN-troepen zich op sommige plaatsen louter en alleen terugtrekken omdat de bevoorradingscolonnen hen niet bereikten; die liepen nl. vast in vluchtelingenstromen, die zich tussen de VN-fronteenheden en de VN-logistieke eenheden bevonden.

— In Vietnam hebben grote burgerconcentraties enkele malen aanzienlijke militaire tegenslagen en verliezen tot gevolg gehad; de rol die de burgerbevolking voor de vijand vervult, nog buiten beschouwing gelaten.

— In Biafra waren ondervoeding van en ziekten onder de civiele bevolking mede de oorzaken van de ondergang van het Biafraanse leger.

— De bedreiging met vernietiging van de burgerbevolking was één van de redenen waarom Nederland in 1940 voor Duitsland capituleerde, hoewel zijn zee-strijdkrachten nog intact waren en het grootste deel van de landstrijdkrachten nog niet in gevecht was geweest.

Om oplossingen te vinden voor de vele gemeenschappelijke problemen zal voortdurend sprake moeten zijn Civiel-Militaire Samenwerking, van CIMIC (Civil Military Co-operation), waaronder in de NAVO wordt verstaan:

Alle activiteiten en maatregelen, getroffen/genomen in vredes- en in oorlogstijd, door samenwerking/overleg tussen NAVO-commandanten en nationale militaire/civiele autoriteiten (. . .) met het doel de NAVO militaire operaties zo goed mogelijk te doen slagen.

Vorming tot strijdmacht of tot jongelingsvereniging?

E. H. Neppelenbroek

Kolonel der Jagers

Ten aanzien van de vorming in de krijgsmacht is de laatste jaren veel gezegd, geschreven en gedaan. In het vlak van de vorming grijpen tegenstrijdige krachten onze strijdkrachten aan. In deze ambivalentie zoekt de beroepsmilitair van vandaag zijn evenwicht. Mogelijk kan het volgende de vrijwillig dienende van de Koninklijke Landmacht, in zijn positie als meerdere, enige ruggesteun geven; enig houvast dat hem allengs dreigt te ontglippen.

De noodzakelijkheid van de Landmacht

Het bestaan van een leger is in het nog steeds democratische Nederland als noodzaak erkend en ons volk accepteert dat (be)staande leger alleen wanneer zo'n organisatie zinvol is. Die kwestie is derhalve *in* de Koninklijke Landmacht geen discussiepunt. Wijs dan ook twijfels aan het bestaansrecht of de zin van een strijdmacht af; zij zijn immers als het verwijt aan de trambestuurder dat hij een ouderwets vervoermiddel zou besturen: aan het verkeerde adres, „no cricket”.

Het wezen van de Landmacht

De aard van elke krijgsmacht is onaangenaam. Wij behoren nu eenmaal, vrijwillig of verplicht, tot een organisatie die, simpel gezegd, in voorkomend geval in zo kort mogelijke tijd en met zo weinig mogelijk eigen verliezen zoveel mogelijk tegenstanders moet kunnen vernietigen. Voorwaar geen populaire of humanitaire doelstelling, maar wel de naakte waarheid.

Willen wij de offers, die het Nederlandse volk zich voor de instandhouding van ons leger wil getroosten, waar maken dan zal de Koninklijke Landmacht een geloofwaardige strijdkracht moeten zijn. Juist in vreedstijd, als vredesmacht. Inderdaad: „*Vrede met alle geweld*”.

Wij mogen deze harde realiteit van dat afschrikwekkende gevechtsapparaat niet verbloemen in de rose pergola van een soort jongelingsvereniging, met veel tolerantie en weinig overtuiging. Met deze kameraadschap van het lief-zijn-voor-elkaar is, nog niet zó lang geleden — in 1939 —

het Sovjetleger gestruikeld in de oorlog tegen Finland (men is daarvan, zoals ik heb vernomen, alras teruggekomen).

Wil onze bijdrage aan de NAVO waardevol zijn, dan zal ook onze Landmacht in vreedstijd iets moeten voorstellen, respect moeten afdwingen; in eigen land, maar ook daarbuiten, en een macht moeten zijn om rekening mee te houden.

Die doorlopende manifestatie van parate kracht (hetgeen overigens niets heeft te maken met parate weekends) behoort tot de habitus van een leger. Voor dat grimmige karakter van onze organisatie moeten wij ons niet schamen. Wij moeten leren leven en werken met die afstotelijke image. Wij zijn nu eenmaal een lelijke handicap van de Nederlandse samenleving. Zo worden onze kazernes afgestoten uit de bevolkingskernen; ze liggen zich als het ware te schamen in de bossen en op de grote stille heiden. Als boosdoeners sluipen wij met onze colonnes 's nachts langs 's Heren wegen. Toegejuicht door nagenoeg de voltallige volksvertegenwoordiging worden wij over de grens gezet, naar Duitse en Franse oefenterreinen. Omdat er in het vaderland geen plaats meer voor ons is. Een wapenschouw wordt niet meer gehouden; een beroepsofficier schrijft zelfs dat hij „zo'n vertoning (parade) altijd al een beetje genant (heeft) gevonden”. De bewoners van de Randstad Holland, waar het gros van onze defensiegelden wordt ingebracht, kennen het leger niet meer en zien niet meer het materieel dat met hun geld is gekocht. Het militaire uniform is in het openbaar een bezienswaardigheid geworden en binnenkort verplaatst ook de beroepsmilitair zich in burgerkleding naar de legerplaats om daar in de overall te kruipen. Het leger, orgaan tot overleving, verkrampst in het dwangbuis van de leefbaarheid. Straks zullen wij nog, in het isolement gedrongen, daaruit onze kracht moeten putten. Overigens: „so what?” De vrees voor kastevorming in ons hoogstontwikkelde land van Europa mist elke grond.

Ongeveer gelijktijdig met de voor de KL destijds noodzakelijke „Operatie Chirurg” kwam ook de plastische chirurgie van de landmacht op gang,

welke behandeling democratisering werd genoemd. Daarmee snijden wij, meen ik, zo langzamerhand in eigen vlees. Het mes dat al hetgeen niet functioneel zou zijn wil wegsnijden, dreigt reeds de Landmacht te ontmanen. Wij zijn in elk geval met dat pogen om die harde, maar kenmerkende trekken van ons gevechtsorgaan te verzachten, een ijdele gang gegaan die uniek is in de wereld. Het is toch zo dat in elk sociaal stelsel een leger wezenlijk een bijzonder en normatief afwijkend element vormt; in de maatschappijvormen naar het Evangelie van Marcus, of naar dat van Marx, of naar dat van Marcuse.

Het leger is voorts van nature een exponent van het zg. establishment. Strijdkrachten vormen het schild van de *bestaande* orde. Ze zijn er om te handhaven wat *is*, zijnde hier de democratische rechtsorde: „Je maintiendrai”. Evolutie — en „democratisering” is dat ook — van die strijdmacht, eerder, of anders gericht dan de maatschappij die zij moet dienen en beveiligen is revolutie, is een militaire putsch.

Het leger kan niet anders dan conventioneel werken: het kan als vechtinstrument slechts functioneren met vaste regels, procedures, technieken en drils, en in een eenheid van doctrine. De tijd van de horde is voorbij. In de ontwikkeling tot gecomputeriseerde gevechtskracht neemt die noodzaak van stelselmatigheid-in-uitvoering steeds meer toe.

Het militaire adagium „Ondergeschiktheid is de ziel van de militaire dienst” staat op de helling. „Ondergeschiktheid” is een besmet woord geworden. De tot nu toe ontwikkelde alternatieve omschrijvingen bevredigen niet. Wel is zonder meer duidelijk dat er in de militaire organisatie een boven- en onderschikking zal blijven, een met discipline bevestigde gelaagdheid. Wellicht zal meer de nadruk moeten worden gelegd op de correlatie meerdere—mindere, is het accent op de underdog nu te zwaar. Het is te hopen dat op korte termijn de ziel van de militaire dienst reincarneert, in een onbesmet lichaam. Omtrent het uiterlijk van die ziel, het wezen van de Landmacht, mag geen onduidelijkheid bestaan. Waar dat wezen absoluut is behoeft geen vrees te bestaan dat alleen een andere verpakking de militaire organisatie ter ziele zal doen gaan. Mits althans die verpakking ten opzichte van de inhoud waarachtig is, en waarbij uiteraard voor de vervanging van de term „ondergeschiktheid” een keuze moet worden gemaakt uit de hoogste stambegrippen van de categorie „betrekking”. Om-

schrijvingen als „gehoorzaamheid” e.d. zijn te beperkt, laten geen ruimte voor eigen verantwoordelijkheid van de ongeschikte en stellen geen regels aan de „bovengeschikte”, eveneens geconditioneerde, militair.

De vorming in de Landmacht

Een parate organisatie, een staand leger, moet standvastig zijn, moet in vreedstijd systemen en normen leren hanteren die essentieel zijn voor een goede taakuitoefening in de oorlog, want bij het uitbreken daarvan zal de vijand niet genegen zijn ons nog tijd tot omvorming te geven.

Mede ter wille van de geloofwaardigheid daarvan zal men aan een paraat (= gereed, vaardig) leger — ongeacht sterkte en middelen — twee eisen moeten stellen: het moet *dienstvaardig* (d.i. in oorlogstijd gevechtsbereid) én *gevechtsvaardig* zijn.

Ik stel u voor hierna met mij te denken over de vorming tot dienstvaardigheid. In een volgende aflevering hoop ik voort te gaan met het onderwerp „vorming tot gevechtsvaardigheid”.

Vorming tot dienstvaardigheid

Met name in de Landmacht, die hier te lande, in tegenstelling tot Marine en Luchtmacht, een typisch *dienstplichtig* krijgsmachtdeel is, vormt de dienstvaardigheid een groot probleem. Alhoewel er in deze problematiek duidelijke parallellen zijn met de algemeen-maatschappelijke klimaatveranderingen in hoogontwikkelde landen, toch komt die verminderde geneigdheid tot dienen (in de breedste zin van dat woord) in de armee harder aan. De eerder genoemde noodzaak tot stelselmatigheid in het moderne leger druist nl. steeds meer in tegen de hang naar zelfstandigheid, zelfverantwoordelijkheid en zelfverwerkelijking van de tot wapendienst *verplichte* jeugd. Het deelalternatief van zelfcontrole, in het algemeen bij de adolescent nog onvoldoende ontwikkeld, kan niet in de plaats worden gesteld van het militaire axioma „check, recheck, double-check”.¹

De spontaan aanwezige militaire-dienstvaardigheid is hier ten gevolge van de militaire volksaard in vreedstijd altijd al uiterst gering geweest. Nu, in een westerse wereld met een reductie van

¹ Tijdens diverse herhalingsoefeningen is mij gebleken dat, naarmate de lichtingsploegen ouder zijn, een grotere zelfstandigheid aan de dienstplichtigen kan worden gegeven.

de dienstwilligheid in het algemeen, is die geneigdheid zo mogelijk nog minder: „Wat koop ik ervoor?“. Het overgrote deel van onze miliciens ziet de militaire-dienstverrichting in de eerste plaats als een belemmering van zijn eigen bestaan (studie, beroep, gezinsvorming). Slechts een enkeling ziet zijn en andermans bestaan bedreigd door het bestaan van een leger. Dienen uit vaderlandsliefde of voor de verdediging van kostbare verworvenheden is een lachertje geworden. Motivatie met betrekking tot de noodzaak van een strijdmacht en het dienen daarin wordt in het premilitaire milieu, eufemistisch uitgedrukt, niet bevorderd. De jongeman moet in dienst, en hij gaat omdat het moet (gewetensbezwaarden en dienstweigeraars buiten beschouwing gelaten). Eenmaal in dienst zit hij in de boot en maakt er dan maar van wat ervan te maken valt. Hij telt de dagen af; probeert „z'n snor te drukken" waar en wanneer dat maar mogelijk is en ziet dat als een soort sport.

Al zal in de Koninklijke Landmacht van vandaag en morgen nimmer een harmonie kunnen ontstaan als denkbaar in een organisatie met uitsluitend vrijwillige dienstverbanden, toch zal er met die dienstplichtigen moeten worden gewerkt. De militaire meerdere zal van deze tot de wapendienst verplichte individuen een team moeten maken en daarmee een opdracht moeten kunnen uitvoeren.

De eis dat een goed commandant eerst en vooral *leider* moet zijn is klassiek. Zijn leiderschap moet zg. democratisch zijn, welke uitdrukking in dit verband overigens niets heeft te maken met een staatkundig bestel, maar alles met medemenselijkheid. Al lang worden geen standbeelden voor veldheren meer opgericht, en met de oprichting van monumenten voor de onbekende soldaat werd allengs het autoritaire leiderschap zelf tot een monument. De graag gebezigde term „democratisch leiderschap" is een vorm van pleonasme geworden, een „dubbele porte-bris e-deur".

Het falen van een commandant in het kweken en handhaven van een goed werkklimaat ligt aan diens mentaliteit. Commandant zijn is een vak waarvoor men kan worden geschoold, leiderschap is een levenshouding. *Aanvaarding van ondergeschiktheid door de mindere veronderstelt geschiktheid van de meerdere*; als mens en als vakman. De in die zin geschikte commandant zal zijn ondergeschikten allerminst in de watten

leggen. Hij zal zo nodig hard en streng moeten zijn. De mindere wenst rechtvaardigheid, wil weten waar hij aan toe is. Rechtvaardigheid eist ook trouw. Trouw aan de mindere lokt trouw aan de meerdere uit. De formele chef die alleen maar de baas kan spelen, wordt niet als meerdere geaccepteerd.

In vreedstijd zal ook de hippe dienstplichtige ten aanzien van de aldus geschikte commandant en diens „groep" solidair zijn; in de lotsverbondenheid met kamer- en lichtinggenoten. Zelfs zal in bepaalde „toestanden" deze nuchtere Nederlandse jongeman, zij het tijdelijk, een verbijsterende mate van enthousiasme tonen. De goede commandant zal door het regelmatig scheppen van uitdagingen aan man en groep ook de soldaat tot deze geestdriftige dienstverrichtingen weten te activeren. Tot uiterste inspanning, nodig ook op het gevechtveld. Hoge prestaties door mogelijke motivatie in tijd van oorlog, door tijdelijke geengageerdheid in vreedstijd. Gelukkig de meerdere die dit engagement in deze tijd veelvuldig weet op te wekken.

Maar we de meerdere die in ons land, waar het leven zo goed is, nog te veel op de „militaire motivatie" bouwt. De invloed van de buitenwereld is qua omvang en indringendheid nl. vele malen groter dan de beïnvloeding in de militaire sfeer (waarin de dienstplichtige gedurende minder dan de helft van zijn diensttijd „onder controle staat"). En dat is maar goed ook. Het is een waarborg voor het behoud van eigen identiteit. Met uitzondering van de werktijden is de kazerne een open huis waarin men overigens echt niet meer als een „boertje van buten" is binnengegaan. Nee, de gedachte dat wij de moderne jongeling d.m.v. hapklare lesbrokjes of in discussie-uurtjes in de militaire dienst mentaal kunnen vormen is een illusie. Bovendien:

— de dienstplichtige zelf heeft geen behoefte aan vorming of voorlichting door hem onbekende personen en in niet door hem zelf gekozen omstandigheden; hij voelt zich benaderd als door een colporteur;

— is het op zijn minst twijfelachtig of de ouders, het Nederlandse volk, wel van ons verwachten dat wij aldus de bloem der natie bestuiven.²

² In elk geval wordt het *lichamelijk* welzijn van de dienstplichtige blijkbaar niet meer als een verantwoordelijkheid van de militaire overheid gezien: de in het kader van de „democratisering" van de Koninklijke Landmacht geliberaliseerde inwendige dienst heeft o.a. tot gevolg dat nauwelijks 50% van de soldaten nog het ontbijt nuttigt.

Wél is het waar dat gevechtsbereidheid één van de elementaire voorwaarden voor het paraat-zijn van een leger is, en *dus* een militair vormings-subject. Ik meen echter dat met de thans gebruikelijke methode van voorlichting die dienstvaardigheid nauwelijks wordt bevorderd. Wij moeten, naar mijn mening, de dienstplichtige aanvaarden zoals de natie hem heeft gevormd; als een volwaardig staatsburger, straks met actief kiesrecht bekleed. Als die staatsburgerlijke vorming niet goed zijn, dan is dat niet aan ons, beroepsmilitairen, ter beoordeling en modificatie.

De sedert enkele jaren gebruikelijke methode van troepenvoorlichting door daartoe geschoolde voorlichtingsofficieren en -onderofficieren slaat niet aan. De klassen zijn, noodgedwongen, vaak te groot. Het gros van de toehoorders zit met de gedachten ergens anders. Een enkeling — het zijn vaak dezelfde maatschappijscholasters — gaat een discussie aan. Deze wijze van voorlichting, in les- dan wel in discussievorm, sorteert nauwelijks effect omdat de „klas” is samengesteld uit jongelui, afkomstig uit gevarieerde milieus en gedachtenwerelden. In opleiding en intellect verschillend van 5 klassen lagere school tot academisch niveau. Het is voor deze, voor de troep vreemde, voorlichtingsfunctionarissen onmogelijk een onderwerp dusdanig te behandelen dat tegelijk de eerstgenoemde categorie het begrijpt en de laatstgenoemde begrip ervoor kan opbrengen.

De fundamentele voorlichting moet m.i. wel deel blijven uitmaken van het opleidingspakket dat aan ons beroepspersoneel, aan toekomstige reserve-officieren en dienstplichtig kader, wordt verstrekt. Maar dan niet in de eerste plaats met het oog op een latere overdracht van die informatie aan de troep, maar meer gericht op de vorming tot militaire meerdere.

Het is zonder meer duidelijk dat een tekort aan gevechtsbereidheid een nadelige invloed heeft op de algemeen-militaire vorming in vreedstijd en dat is, uit ons standpunt gezien, een handicap. Overigens is dit wel lastig en soms teleurstellend, maar het is geen ramp; op het gevechtsveld ontstaat immers een ander klimaat. Uitgaande van onze zuiver defensieve krijgsmachttak zal nl. bij aankomst op het gevechtsterrein de agressie van de tegenstander of een voelbare vijandelijke bedreiging een feit zijn. Daar treedt dan — ervaring leerde dat — spontaan het confrontatie-effect

op. Drijfveren zijn dan een algemeen gevoelde bedreiging van lijf en goed, gezamenlijke confrontatie met bedreiging en geweld, het op-elkaar-aangewezen-zijn, gemeenschappelijke rancuneuze gevoelens (bv. na het sneuvelen van een kamerad dichtbij, of het bombarderen van het ouderlijk huis verweg) en het duidelijker sprekende voorbeeld van de leider.

Alhoewel ook de hedendaagse praktijk aantoonde, dat grondige vorming in *gevechtsvaardigheid* en het mede daardoor voorkomen van leegloop in grote mate de *dienstvaardigheid* en teamgeest bevorderen, wil ik allerm minst betogen dat wij ons dan maar uitsluitend moeten beperken tot het doceren van typisch vaktechnische stof. Ik meen dat officieren en onderofficieren wel degelijk een mentaliteitsvormende taak hebben; maar dan wél ten aanzien van zowel de vrijwillig dienenden als de dienstplichtigen, en met name als dezen onder zijn bevelen zijn gesteld. En dan ook niet als onderdeel van een oefen- of lesprogramma, maar integraal tijdens de gehele dienstvervulling van de meerdere; als dát deel van zijn beroepsuitoefening, dat van de commandant ook een leider maakt. De aldus volwaardige commandant zal o.a. door bezieling, houding en gedrag de positieve levenswaarden moeten hooghouden. Hij zal, zeker in een troepencommandofunctie, belangstelling en medemenselijkheid moeten tonen voor hen die onder hem zijn gesteld en daardoor aan zijn zorgen toevertrouwd. Daartoe zal hij, eigener beweging, ook „eigen tijd” moeten gebruiken. Dat is waarlijk niet te veel gevraagd van de officier die in zijn carrière slechts enkele malen een commandofunctie van 1½ tot maximaal 3 jaar vervult, afgewisseld door (veelal) langduriger intervallen in andere functies.

Het is jammer, en ik heb dat in vele gesprekken moeten horen, dat vele jonge beroepsofficieren en -onderofficieren dat niet meer zo zien; zich meer als werknemer beschouwen dan als (onder)-officier met een „officium nobile”. Een onjuiste instelling, want leiderschap, vooral in het *dienstplichtige* leger, eist de hele persoon; zo nodig nog steeds 24 uur per etmaal, zonder onregelmatigheds- of andere toeslag, waarvoor nu in bepaalde kringen stemmen opgaan. De beroepsmilitair kan zich in de Koninklijke Landmacht slechts handhaven als meerdere in het besef van gebondenheid aan de militaire samenleving. Hij zal zich als mens buiten de diensturen niet altijd daarvan kunnen vrijmaken. Die gebondenheid is nu een-

maal het eigene van een militaire gemeenschap, voorheen, nu, én in de toekomst, waar ook ter wereld zo'n organisatie bestaat. Een militair instrument met vrije mensen is als onverpakt buskruit: uitgestrooid is het een mooi, kortstondig, vuurwerk, maar het mist elke drijvende kracht. De mens in de militaire vredesorganisatie van vandaag is even vrij als een vogel in de lucht. Zonder die lucht is de vogel onvrij. Zo is de militair eerst vrij wanneer hij de banden aanvaardt van zijn inlijving in de militaire dienst.

Ik geloof ook dat onze informatie aan de mindere meer bedrijfsmatig moet worden gegeven. Voorlichtend omtrent eigen plaats en taak in het militaire verband, omtrent de functie van het team in de grotere eenheid. Nogmaals, niet star volgens een oefenprogramma, maar voortdurend. Als natuurlijk deel van elke teamhandeling: voorafgaand aan een inspectie van het MIO (Materieel Inspectie Orgaan), een CI (Commando Inspectie), een oefening, een oefenweek, ja zelfs aan elke oefendag. Informatie door de *eigen* meerdere.

Behalve ten aanzien van de typische bedrijfsvoorlichting zal de commandant doorlopend diligent moeten zijn v.w.b. de positieve beïnvloeding van zijn personeel. Dat geschiedt op informele wijze; in het bivak, achter de schietpunten en in de onderdeelbar. Soms zittend op een „krib” in de legeringskamer.

Zorg er vooral voor dat uw eigen strijdbaarheid niet wordt aangetast door de veelvuldig te lezen en te beluisteren kritiek op het leger. Wapen u daartegen.

— Besef dat, vooral in Nederland, de meeste kritiek, het luidste protest en de grootste betweterij komen van diegenen die nooit op de steiger hebben gestaan. Van figuren die van de volle maatschappij zijn gescheiden door een houten schot, in de vorm van schoolbank, preekstoel of lessenaar. Hetzij van personen met een morele kater uit de Tweede Wereldoorlog of uit eigen diensttijd. Soms zijn die afbrekende krachten, bewust of onbewust, in dienst van een koppelaar. Bij zo'n werk in uitvoering wordt nogal eens de aanduiding „uitholling overdwers” weggelaten.

— Besef ook dat de antimilitarist en de pacifist het leger nodig hebben om te bestaan (vrij naar Sartre).

Onmisbaar ten slotte is de centrale voorlichting in de Landmacht. Met de actuele interne informatie d.m.v. voorlichtingsbulletins en de Legerkoerant zijn wij m.i. op de goede weg. Hoe wijd een informatienet echter ook is geopend, in elke grote organisatie zullen wel eens communicatiestoornissen blijven. Ook in Nederlands grootste „bedrijf”, het leger, is dat onvermijdelijk.

Met vakkundig bedreven public relations door de hoogste leiding zou een hartewens van iedere vrijwillig dienende militair worden vervuld. Externe voorlichting met een onverbloemd uitdragen van het karakter van dat onmenselijke instrument dat Koninklijke Landmacht heet, en dat slechts kan functioneren met eigen, vaak strakke, leefregels. Public relations, niet uitsluitend vanuit een defensieve basis, alsof er steeds iets moet worden goedgepraat, maar waar en wanneer nodig anticiperend. Ook eens in het tegenoffensief, zonder welk een verdediging niet uitvoerbaar is; zelfs niet voor „Defensie”. Goede externe voorlichting bevordert de geloofwaardigheid van de strijdkrachten en daardoor mede de dienstvaardigheid van de militair.

Enkele kernpunten

1. Het leger is een verschrikkelijk instituut met een afschrikwekkend uiterlijk. Laten wij, beroepsmilitairen, met die handicap leren werken en ons daarvoor niet schamen zo lang de natie een leger wenst.
2. Het innerlijke wezen van een leger is ondemocratisch. Een „gedemocratiseerd” leger is een bende. In die organisatie is geen plaats voor non-conformisme in handelen.
3. De Koninklijke Landmacht kan als vredesmacht slechts fungeren wanneer zij zich in vreedstijd manifesteert als een *strijdkracht*, in een optimale gevechtvaardigheid.
4. De spontane militaire-dienstvaardigheid in het dienstplichtige leger van nu is minimaal. De vigerende methode van troepenvoorlichting blijkt niet het juiste tonicum voor de opwekking tot dienstvaardigheid. In het militaire milieu kweekt alleen de eigen meerdere bij de dienstplichtige op vruchtbare voedingsbodem.
5. De dienstvaardigheid van man en groep is de graadmeter voor het leiderschap van de commandant.
6. Motivatie tot gevechtvaardigheid is in ons vredesleger illusoir.

7. De in vreedetijd met *dienstvaardigheid* bevorderde *gevechtsvaardigheid* ontmoet in oorlogstijd de op het gevechtveld groeiende gevechtsbereidheid. Uit deze verbintenis ontstaat volwassen strijdbaarheid.

8. Het wegsnijden van alles wat „niet meer functioneel” of „niet zinvol” heet te zijn in de Koninklijke Landmacht, heeft thans een kritische

grens bereikt. Een verdere mutilatie zal de motoriek van het militaire orgaan dusdanig aantasten dat dit niet meer zal kunnen functioneren.

Het is zo langzamerhand zaak de al te naïeve alternatieve-maatschappijvormers, van militairen huize en daarbuiten, het lancet uit handen te nemen.

Uit de vakpers

Deze rubriek bevat uittreksels uit binnen- en buitenlandse publikaties. De verantwoordelijkheid van de redactie beperkt zich tot een juiste weergave van de inhoud van de artikelen.

Bewapening en onderhandelingen

Veiligheid berust op de afwezigheid van een politiek conflict. Veiligheidspolitiek is gericht op het oplossen van bestaande politieke geschillen. Dit is geen eenvoudige zaak omdat een conflict slechts kan worden voorkomen door een compromis, waarvan elk van de partijen beter hoopt te worden. Daarom blijven vele conflicten lange tijd onopgelost zonder dat de spanningen verminderen. Intussen kan men niet anders doen dan rekening houden met alle eventualiteiten. Vandaar de oude Romeinse spreuk: „Zo gij de vrede wenst, bereidt u ten oorlog”. De ervaring heeft echter geleerd, dat men op deze wijze de vrede niet kan bewaren. Bewapening bij de één leidt tot bewapening bij de ander. Zo ontstaat onverbiddeijk een bewapeningswedloop. Hoe sterker de conventionele strijdkrachten hoe groter de kans, dat ze zullen worden gebruikt om de eigen wil aan een tegenstander op te leggen. Conclusie: *Voortdurende versterking van de conventionele bewapening vergroot de kans op oorlog.*

Geen wonder, dat de gedachte is ontstaan de vrede te handhaven door ontwapening. Men vergeet dan echter weer dat de eigenlijke oorzaak van een oorlog ligt in een politiek conflict.

Zo was de toestand vóór het atomaire tijdperk. Met de verschijning van kernwapens is een geheel nieuw aspect ontstaan, nl. de zekerheid, dat bij gebruik van deze wapens een onvoorstelbare vernietiging over en weer dreigt. Dit dwingt de verantwoordelijke politieke leiders tot de uiterste voorzichtigheid, hetgeen leidt tot een nieuwe conclusie: *de ontwikkeling van kernwapens vermindert de kans op oorlog.*

Het tijdperk van de afschrikking is ingegaan. Een derde wereldoorlog is voorkomen. Betekent dit nu, dat de vrede voorgoed is verzekerd? Helaas niet en daarvoor zijn verschillende redenen.

In de eerste plaats kan niemand de verzekering geven, dat er niet weer een dictator naar de macht zal grijpen. Kan men een dergelijke dreiging onder ogen blijven zien?

Opnieuw steken de voorstanders van ontwapening de kop op en eisen nu afschaffing van de kernwapens. Maar terwijl zij de afschrikking beëindigen, maken zij weer de weg vrij voor de klassieke oorlog, omdat men nu eenmaal het conflict in de menselijke samenleving niet kan uitbannen. Nog andere factoren spelen hierbij een rol: kernwapens zijn duur, technologische ontwikkelingen staan niet stil, de kosten die dit alles meebrengt stijgen onrustbarend, met als enig resultaat, dat de handhaving van het evenwicht steeds duurder moet worden betaald.

Aldus rijst de vraag of er geen beperking kan worden gesteld aan de bewapening met kernwapens. Deze gang van zaken heeft de Amerikanen en de Russen tot de SALT gebracht.

Dat de afschrikking geen waarborg voor vrede inhoudt blijkt voorts uit het feit, dat het aantal plaatselijke conflicten is toegenomen. Een derde wereldoorlog is dan wel voorkómen, maar van wereldvrede is geen sprake. Er bestaat behoefte aan ontspanning en toenadering, waaruit een akkoord kan groeien. Vrede is een politiek ideaal. Maar de realisten onder ons weten, dat het tonen van goede wil en het doen van concessies niet voldoende zijn om conflicten uit de wereld te helpen. Ook hier moet strijd worden geleverd, druk worden uitgeoefend dan wel moet men zich krachtig te weer stellen; kortom een koude oorlog worden gevoerd. Het gaat hierbij niet alleen om politieke en diplomatieke activiteit, doch om een totale strategie, waarbij economische en militaire factoren evenzeer een krachtige rol spelen.

In het tweede deel van zijn betoog gaat schr. uitvoerig in op proliferatie en beheersing van kernwapens. Hij voorspelt, dat de SALT nog jaren kunnen duren, gezien de moeilijkheid om bij de grote verschillen in wapensystemen tot een vergelijk te komen. Zijn slotconclusie luidt, dat alle kernwapenlanden tot fundamentele overeenstemming dienen te geraken, waarna de overige landen zich hierbij zullen aansluiten om te komen tot een wereldomvattend systeem van controle en veiligheid.

„*Les armements et la négociation*”, door Gen A. Beaufre, in „*Stratégie*”, januari/maart 1971

G. J. BIJLSMA, Lkol Inf

Gevechtsleiding en gevecht van gepantserde eenheden

Gepantserde eenheden zijn en blijven een veelzijdig middel voor de oorlogvoering te land.

In de inleiding vraagt schr. zich af of wij heden niet een herhaling beleven van de verhouding tussen vuur en beweging als vóór de inzet van tanks in 1916. Is het vuur niet weer sterker dan de middelen voor de beweging? Is de moderne pantserbestrijding niet te vergelijken met de mitrailleur uit de Eerste Wereldoorlog? En als dit zo zou zijn, is dan een nieuw strijdmiddel beschikbaar om de beweging weer de overhand te doen krijgen, bv. door het benutten van de derde dimensie? Schr. geeft hierop de volgende antwoorden. De aanval van gepantserde eenheden op een goed voorbereide verdediging met sterke pantserbestrijding is bijna even moeilijk als destijds de door artillerie ondersteunde infanterieaanvallen. Ook dit vereist zorgvuldige planning, verrassing en voldoende ondersteuning. De kans op succes ligt in het hogere tempo van de aanval met tanks en de mogelijkheid om, door snel van aanvalsrichting te veranderen, zich bewegingsvrijheid te verschaffen alvorens de tegenstander voldoende reserves heeft kunnen aantrekken.

Een goed voorbereide verdediging met sterke pantserbestrijding vergt veel troepen. Dit is over het gehele front vrijwel onmogelijk. De aanvaller zal gemakkelijk zwakke plekken ontdekken. Zelfs als er zo'n front zou zijn dan nóg kan een vijand die in voldoende sterkte aanvalt dit doorbreken en met benutting van de derde dimensie deze doorbraak uitbuiten.

Er moet dus worden beschikt over beweeglijke, gepantserde reserves. Hoe zwakker het front, des te sterker deze reserves moeten zijn. Het benutten van de derde dimensie kan, evenals in het verleden, succes opleveren. Het blijft echter een open vraag of het gebruik van helikopters een zelfde ommekeer kan brengen als de inzet van tanks in de Eerste Wereldoorlog.

Gepantserde eenheden, waarvan tanks de kern vormen, zijn voor alle gevechtsvormen geschikt, in het verdedigende gevecht door hun grote vuurkracht, in het verdragende gevecht door hun beweeglijkheid, en in de aanval zijn zij onmisbaar. Zij zullen dan ook nog lang het meest veelzijdige middel zijn voor de oorlogvoering te land.

Blik in het verleden

In de Eerste Wereldoorlog oogste de inzet van tanks grote tactische successen. Een doorbraak gelukte echter niet omdat de infanterie de tanks niet kon volgen. Inzet van cavalerie mislukte ook. Uit deze ervaringen trok het Duitse leger de conclusie dat tanks door andere wapens, met een gelijke beweeglijkheid, moesten worden begeleid en ondersteund. Verder was men van mening dat tanks in massa moesten worden ingezet („klotzen, nicht kleckern”).

De infanterie en andere wapens in de divisie werden uitgerust met terreinvaardige voertuigen. Van het begin af was gepland deze voertuigen te pantseren voor zover dat voor het begeleiden en ondersteunen van de tanks noodzakelijk werd geacht. Zo ontstond o.a. het pantserinfanterievoertuig. De tirailleurs konden niet meer van de tanks worden gescheiden. Zo lang mogelijk vochten zij „opgezeten”.

De hoofdzak van de pijn was oorspronkelijk het snel volgen van de tankaanval en het succes uitbuiten. Voor de inbraak in een sterke stelling nam men aan dat een pantserdivisie in de regel een infanteriedivisie zou doorschrijven. De infanterie van deze divisie moest de inbraak ondersteunen of zelfs voor de tanks uit aanvallen om hindernissen op te ruimen. Dit verklaarde het geringe aantal tirailleurs in de pantserdivisie. Aangezien de pantserdivisie echter in feite meestal niet met of achter deze infanterie aanviel, moest de pantserinfanterie ook de taak van de gewone infanterie overnemen. Dat noodzaakte tot uitbreiding, hetgeen na de veldtocht in Polen geschiedde.

Voor de veldtocht in Rusland werd het aantal pantserdivisies verdubbeld, het aantal tanks in de divisie echter gehalveerd. Zolang de tegenstander gebrek had aan tankzware eenheden werd dit niet gevoeld. Door het toenemende optreden van dit soort eenheden bij de vijand verminderde de operationele stootkracht van de Duitse pantserdivisies. De pantserdivisies werden in de tactische tegenaanvallen versleten.

De kenmerken van deze ontwikkeling kunnen als volgt worden samengevat.

— De tankkracht van de pantserdivisies werd zwakker.
— Het gelukt steeds minder om pantserdivisies uit het uitgerekte front los te maken, de tanks aan te vullen en deze volgens hun doelstelling in te zetten.

— Er komt meer pantserinfanterie in de pantserdivisie.
— Het prestatievermogen van de infanterie wordt door de uitrusting met pijnvoertuigen aanzienlijk opgevoerd. Het aantal van deze voertuigen is echter onvoldoende om de pantserinfanterie volledig uit te rusten.

— De pijn moet allerlei extra taken vervullen. Aanvallen en verdedigen als gewone infanterie en zo nu en dan met hun voertuigen ook alleen vechten, zolang er geen vijandelijke tanks zijn.

Al deze factoren zijn van invloed geweest op de Duitse conceptie van de strijdwijze der pantserinfanterie. Het pijnvoertuig de „Marder” belichaamt deze conceptie. De verhouding tussen het aantal tankeskadrons en pantserinfanteriecompagnieën is als volgt:

pantserinfanteriebrigade 4 : 6;

pantserbrigade 6 : 4;

pantserregiment 6 : 2.

Een terugblik op de infanteriedivisies van het Duitse leger leert dat deze geen gepantserde eenheden bevatten. De pantserbestrijding werd gevoerd met getrokken antitankvuurmonden. Hoe sterker de vijandelijke pantsersing werd, des te groter werd het kaliber, waardoor de beweeglijkheid verloren ging. Daarom ging men over tot het monteren van kanonnen met een groter kaliber op tankonderstellen zonder koepel en voorzien van een zwaar frontpantser. Zo ontstond de „Jagdpanzer”.

Ook uit het „stormgeschut”, bedoeld om de infanterie te begeleiden, werd op den duur een koepelloos pantserbestrijdingswapen ontwikkeld. Beide waren vrijwel gelijk. Organisatorisch ontstonden evenwel moeilijkheden, aangezien het „stormgeschut” tot de artillerie behoort en de „Jagdpanzer” tot de cavalerie.

Gepantserde eenheden nu en in de toekomst

Schr. maakt een vergelijking tussen koepelloze tanks en tanks met koepel en constateert dat heden ten dage bijna alle moderne tanks een koepel hebben, met uitzondering van de Zweedse S-tank, de Russische luchtlandingstank ASU-85 en de Duitse „Kanonenjagdpan-

zer". Deze laatste hebben als grootste voordeel het lage silhouet. Hun beweeglijkheid in het vuurgevecht is echter minder dan van tanks met koepel en het vuren uit de beweging is onmogelijk.

Hoe moet de structuur en de bewapening van de gevechtsgroepen eruit zien? Daartoe moet worden onderzocht welke nieuwe middelen nu en binnen afzienbare tijd het gevecht zullen beïnvloeden, waarbij het gebruik van kernwapens buiten beschouwing wordt gelaten. Nieuw aanwezig of te verwachten zijn:

- ruime toepassing van projectielen met holle lading;
- de geleide raketten;
- inzet van met geleide raketten uitgeruste helikopters tegen tanks;
- de door raketgeschut te verschieten staafmijnen en mijnen met holle lading.

Het laat zich aanzien dat de verbetering van het pantser achterblijft bij die van de pantserbestrijdingsmiddelen.

De klassieke voorwaarden voor de inzet van gepantserde eenheden zijn verrassing, voldoende breedte en diepte en geschikt terrein. Verrassing is altijd een eis van de tactiek geweest. Breedte is nodig om flankering van de aanvalskern te voorkomen. Uit de diepte krijgen de voorste eenheden ondersteuning en wordt de aanval gevoed. Golvend en afwisselend bedekt terrein geldt als geschikt terrein; ook een meer bedekt terrein kan echter vaak voordelen bieden die door een goede gevechtsleiding te benutten zijn.

Het tankgevecht is een voortdurende wisseling van vuur en beweging. De voorste eenheden worden door meer naar achteren optredende eenheden, door antitankeenheden, mortieren en artillerie gesteund met vuur, zowel in front als op de flanken. In de toekomst behoeft de tank niet meer te stoppen om te kunnen vuren. De stabilisatie van optiek en wapen maakt een gericht schieten tijdens de beweging mogelijk.

Pantserinfanterie en pantsergenie nemen in front van de tanks en onder hun vuursteun doorgangen en hindernissen en effenen de weg voor de tanks. Bij de inbraak bestrijden ze het vijandelijke antitankgeschut. Ze begeleiden de tanks en helpen ze ook in de diepte, speciaal in bedekt terrein. Het pantserinfanterievoertuig dient echter niet als tank te worden gebruikt.

De luchtmacht heeft tot taak de gepantserde eenheden in het zwaartepunt van de operatie te ondersteunen. Bovendien moet zij helpen om de grondtroepen te beveiligen tegen vijandelijke luchtaanvallen. Aangezien een dergelijke beveiliging niet ononderbroken kan plaatsvinden, dient te worden beschikt over luchtdoelgeschut op gepantserde voertuigen. Voorts dienen alle troepen d.m.v. hun boordwapens aan de bestrijding van luchtdoelen deel te nemen. Ook de indeling van de „Redeye" is een mogelijkheid. Met deze wapens kunnen dan ook vij helikopters, bewapend met antitankraketten, worden bestreden. De gevechtseenheden moeten echter ook leren dergelijke doelen met hun eigen geleide antitankraketten te bestrijden. Eigen helikopters, met raketten bewapend, kunnen het gevecht van gepantserde eenheden ondersteunen.

Schr. voorziet in de naaste toekomst geen overgang naar luchtbeweeglijke gepantserde eenheden als vervanging van de gepantserde grondtroepen en waarschuwt, geen wonderen te verwachten van de nieuwe oppervlaktewapens.

Beslissende rol op het gevechtveld

Gepantserde eenheden, met als kern tanks, zullen heden en in de toekomst een beslissende rol op het gevechtveld spelen. Het Oostblok is daarvan in ieder geval overtuigd. Het beschikt over gepantserde stootlegers, een sterke luchtmacht en luchtlandingseenheden voor een offensief optreden. Zelfs een diepe statische verdediging, met nieuwe pantserbestrijdingsmiddelen, kan hiermee worden doorbroken. Achter deze verdediging dient dan ook een gepantserde tegenaanvalsmacht van voldoende sterkte te staan.

Het Westen is helaas niet in staat deze beide componenten van voldoende omvang te doen zijn. Noodgedwongen moet dan ook daar statisch worden gevochten waar het terrein zich ertoe leent, en voor het overige beweeglijk, waarbij de beslissing moet worden gezocht in een tegenaanval met sterke gepantserde eenheden. Alleen gepantserde eenheden kunnen in de verdediging en tegenaanval beweeglijk vechten. Maar ook in de verdediging hebben zij, dank zij hun grote vuurkracht, meer succes dan niet gepantserde eenheden.

De bevelvoering van gepantserde eenheden vraagt om commandanten met grote kwaliteiten. Een computer kan hen niet vervangen. Tijdens een crisis kan de commandant d.m.v. de radio zijn persoonlijkheid laten gelden. Waar de commandant zich tijdens het gevecht bevindt is afhankelijk van de grootte van zijn eenheid. Ook een brigadecommandant zal vaak een directe indruk van het gevecht moeten hebben om vlot beslissingen te kunnen nemen.

Schr. besluit zijn artikel door te stellen dat de Duitse bewapening in NAVO-verband een uitgesproken defensief karakter heeft. Degenen die dit betwijfelen kunnen slechts kwaadwillig zijn. Ter wille van dit soort lieden aan ons vermogen tot een efficiënte gevechtsleiding te tornen is een gevaarlijke stap op de weg naar capitulatie.

„Führung und Kampf gepanzerter Truppen", door Genm H. Guderian, in „Soldat und Technik", juni 1971

H. J. VAN DER KAM, Lkol Inf

Denken in militaire systemen

Schr. pleit reeds lang ervoor, dat in het Duitse leger meer belang wordt gehecht aan het denken in systemen. Hij doelt hiermee op een intellectuele voorbereiding op het leidinggeven m.b.v. elektronische gegevensverwerking. Ten einde het denken in deze richting te stimuleren stelt hij voor, de taken van divisie en legerkorps opnieuw te definiëren.

Sedert de brigade als laagste niveau van verbonden wapens haar intrede deed in de organisatie en zij voor een zeer groot deel de rol overnam die de divisie tot dan toe had gespeeld, vraagt men zich af of en, zo ja, welk (lk of div) commandoniveau uit de organisatie moet worden geschrapt. Wellicht ontstond de discussie omdat men bij de invoering van de brigade de taken van de divisie- en legerkorpsleiding niet opnieuw heeft gedefinieerd. Begrijpelijk, want men moest nog zien hoe die nieuwe brigades zouden functioneren; intussen hebben wij echter voldoende inzicht verkregen.

Omdat de brigade voor een groot deel de rol van de vroegere divisie had overgenomen, moest de taak van de divisie wel worden gewijzigd: zowel t.a.v. de com-

mandovoering als het stafwerk lijkt de huidige divisie veel op het vroegere legerkorps. Daarbij komt nog dat de divisie momenteel het hoogste commandoniveau is van waaruit nog directe invloed kan worden uitgeoefend op de opleiding van en de bevelvoering over grote eenheden en de daarbij ingedeelde eenheden.

Conclusie: de divisie is het beslissende systeem, dat alle vechtende en ondersteunende delen van het leger omvat.

Welke taken blijven er dan voor het legerkorpsniveau nog over? Met het toenemen van de omvang, de hoeveelheid en de gecompliceerdheid van de eenheden werd het steeds duidelijker dat een legerkorpscommandant de rol van troepencommandant niet meer bevredigend kan spelen. De manier van werken in een legerkorpsstaf lijkt inderdaad steeds méér op die van het ministerie dan op die van een gevechtseenheid. Om drie redenen is het commando voor een legerkorpscommandant, wiens formatie een rol heeft in een afschrikkingssysteem, wel belangrijk maar zeer beperkt:

1. de taak van de formatie binnen het bondgenootschap is dermate nauwkeurig uitgestippeld, dat er nauwelijks ruimte blijft voor persoonlijke operationele inbreng;
2. de leiding van de zeer geringe tactische legerkorpsreserve betekent geen dagtaak voor de legerkorpscommandant en zijn staf;
3. de strategische reserves worden door de hogere NAVO-staven en niet door de legerkorpsen ingezet.

Tegen deze achtergrond dient men echter te onderkennen dat binnen een internationaal afschrikking- en verdedigingssysteem het legerkorpsniveau nieuwe en belangrijke taken erbij heeft gekregen.

Schr. beschrijft vervolgens de (nieuwe) taken van divisie en legerkorps.

De divisie als systeem

In de divisie moeten alle gevechts- en ondersteunings-elementen van het leger zijn gebundeld. De commandant en zijn staf dienen het hoogste verantwoordelijke bevelsniveau te vormen t.a.v. discipline, opleiding en commandovoering der eenheden. Prestatiecriteria moeten worden vastgesteld, ook voor de ondergeschikte subsystemen, waardoor een vergelijking tussen de divisiesystemen onderling mogelijk wordt; voorts worden ook de voorwaarden geschapen voor een commandovoering m.b.v. elektronische gegevensverwerking. Uiteindelijk werken deze criteria stimulerend en leiden tot een „prestatieleger”.

Het „Systeem Divisie” dient overigens in hoge mate autonoom te blijven, gezien in het licht van het totale afschrikkingssysteem; ineenstorting van een deel van het legersysteem mag nooit leiden tot een gelijktijdige collaps in aangrenzende systemen.

Het legerkorpsstelsel

Afgezien van zijn taak m.b.t. de gevechtsleiding, dient het legerkorps het laagste bevelsniveau te zijn waarop integratie op velerlei gebied tot stand komt. Met name denkt schr. aan drie integratieprocessen.

1. Integratie van land- en luchtmachttaken

De NAVO-strategie vereist, met name op conventioneel gebied, een steeds nauwere samenwerking van land- en luchtmacht. Deze strategie vraagt om gevoelige, militaire instrumenten, die snel en gedifferentieerd kunnen

handelen en reageren t.b.v. de besluitvorming. Het verdient dan ook overweging de legerkorpsstaf in de juiste verhouding samen te stellen uit personeel van land- en luchtmacht; de bevelvoering van beide krijgsmachtdelen zal effectiever worden en concurrentiegevoelens zullen verdwijnen.

2. Integratie van NAVO- en nationale conceptie

Reeds in vreedstijd kan het legerkorps een grote rol spelen bij de harmonisatie van beide concepties. Het legerkorps (land- en luchtmacht) zou een belangrijk evaluatieniveau zijn waarop kan worden bepaald welke zwakke plekken binnen het totale afschrikkingssysteem met prioriteit moeten worden weggewerkt. De legerkorpsstaf kent enerzijds de nationale mogelijkheden en beperkingen, kan anderzijds denken in NAVO-termen; als zodanig kan hij dan ook ideaal fungeren als een katalysator tussen nationale en bondgenootschappelijke ideeën en belangen.

3. Integratie van voor regering én hoogste NAVO-staven belangrijke inlichtingen

Op legerkorpsniveau moeten de inlichtingen worden geselecteerd, geordend en geïntegreerd, die nodig zijn voor de weinige, zeer belangrijke beslissingen, die én door de regering én door de NAVO moeten worden genomen, zoals: de opbouw van het alarmsysteem, mobilisatie, inzet van militaire middelen tegen een vijandelijke aanval, de fasen van escalatie en de-escalatie. T.b.v. beslissingen over dit soort zaken gaat het niet meer om een tactische beoordeling van de toestand, maar — in vreedstijd — om informatie die bijdragen tot de geloofwaardigheid van de afschrikking, en — in oorlogstijd — om informatie die het tijdstip voor escalatie aanduiden. Het is overbodig te zeggen dat speciaal gevormd personeel nodig is voor het vervullen van deze belangrijke taak.

Schr. hoopt dat zijn gedachten aanleiding zullen zijn ons opnieuw te bezinnen op de taken van legerkorps- en divisieniveau. Volgens hem zal dan blijken dat beide niveaus nog steeds bestaansrecht hebben.

„Denken in militairischen Systemen”, door Genm G. Schmückle, in „Revue Militaire Générale”, juli 1971

J. C. M. KNOL, Lkol Inf (gsb)

De militair in de Amerikaanse samenleving

De strijdkrachten van de VS bevinden zich in een identiteitscrisis. Persberichten spreken over anti-oorlogsdemonstraties, verzet tegen de dienstplicht en oppositie tegen defensieuitgaven, maar ook over disciplinaire en rassenproblemen en het gebruik van drugs.

Tot 1945 waren de VS afdoende beschermd door twee oceanen. De verdediging was gebaseerd op een klein leger en een kleine marine, die in de politiek geen rol speelden. Faalde de diplomatie echter, dan was het voor de burger immoreel zich in militaire zaken te mengen. De oorlog was een kruistocht; de militair was politiek neutraal, trouw aan de gekozen politieke autoriteit, i.c. de president.

De Tweede Wereldoorlog bevestigde dit beeld, maar schiep tevens de voorwaarden tot de vernietiging ervan. Tijdens de wapenstilstandbesprekingen in Korea in 1951 diende het gebruik van geweld duidelijk een politiek

doel. Het bezit van het A-wapen door de Sovjet-Unie dwong tot de integratie van militaire operaties met politieke, economische, sociologische en psychologische maatregelen. De militaire ervaring was echter gebaseerd op conventionele operaties, zodat de beroepsmilitair niet langer werd beschouwd als de enige expert. Een civiele bureaucratie begon in toenemende mate de defensie te leiden.

Deze inmenging vergde een fundamentele wijziging in het militaire professionalisme. De militair kan zijn activiteiten in vreedstijd niet beperken tot de voorbereiding voor het gevecht. Hij moet rekening houden met politieke beslissingen en, wegens de hoge kosten en complexe aard van het materieel, steeds meer expert en manager worden.

Het aanpassingsproces wordt bemoeilijkt door twee factoren: in de eerste plaats de twijfel aan de doelmatigheid van militaire operaties voor het bereiken van politieke doeleinden (Vietnam!) en de vijandigheid van vooral de Amerikaanse jeugd ten opzichte van de bureaucratie met haar apathie en inertie die radicale vernieuwingen belet. Bovendien speelt de onzekerheid omtrent de taak die de VS overzee te vervullen hebben een rol.

Het probleem is dus enerzijds een flexibele militaire macht te creëren die beantwoordt aan de politieke realiteit en anderzijds deze organisatie een open oog te laten hebben voor noodzakelijke wijzigingen, zoals meer behoefte aan vrijheid, aanpassing van de discipline, vereenvoudiging van traditionele ceremonies e.d. Destructief voor het moreel is echter een gebrek aan doelmatigheid. Geprogrammeerde tekorten aan mankracht en materieel — met name in de gevechtseenheden — belemmeren niet alleen de training en verminderen de paraatheid, maar zij creëren ook het wijdverspreide beeld van werkverschaffing en frustraties.

Het intensieve contact tussen militair en burger maakt het steeds moeilijker talentvolle beroepsmilitairen in de strijdkrachten te houden. Beroepstrots en motivatie spelen een steeds kleinere rol. Ook de betrokkenheid van de militaire organisatie bij de politieke besluitvorming leidt tot spanningen, zowel individueel als institutioneel.

Schr. vreest dat een uitsluitend uit vrijwilligers bestaand leger van de civiele gemeenschap zal vervreemden. Bovendien zouden bij de huidige stemming in de VS de vrijwilligers vooral uit de laagste maatschappelijke klassen komen, zodat er onvoldoende vaklieden zouden zijn. Voortzetting van de huidige dienstplicht (Selective Service Act) lijkt daarom noodzakelijk. Eventueel zou een „nulclausule” kunnen worden ingevoerd voor het geval zich voldoende, en ook kwalitatief goede, vrijwilligers aanmelden. De militaire organisatie zal een meer directe rol moeten gaan spelen bij het oplossen van binnenlandse sociale problemen, echter zonder in een conflictsituatie met de civiele gemeenschap te geraken.

Er is waarschijnlijk veel waars in het gezegde dat een democratie de militaire organisatie krijgt die zij verdient. De houding van de Amerikaanse maatschappij zal de grenzen aangeven waarbinnen de strijdkrachten zich zullen moeten aanpassen. Een voortdurende dialoog tussen militair en burger is daarbij nodig. Van militaire zijde is daarbij initiatief en verbeeldingskracht nodig; van civiele zijde leiding en steun op deze moeilijke weg. „The military and American society”, door Kol R. G. Gard jr, in „Foreign Affairs”, juli 1971

M. W. A. WEERS, Kol Kl

Het leger en de derde dimensie

Na een inleiding over het door alle tijden heen streven naar het opvoeren van de beweeglijkheid van de landstrijdkrachten stelt schr. dat het feit, dat de Sovjets onverminderd blijven vasthouden aan de waarde van gepantserde stootlegers, aanleiding zou moeten zijn om te onderzoeken welke conventionele middelen ter verdediging hiertegen zouden kunnen worden ingezet.

Kennelijk meent het WP over de middelen te beschikken om zijn tankzware formaties succes te kunnen garanderen, ook in niet ideaal terrein en tegen een tegenstander uitgerust met sterke pantserbestrijdingsmiddelen. Schr. is van mening, dat hiervoor in het bijzonder luchtbeweeglijke eenheden zullen worden gebruikt.

De SU alleen al beschikt over zeven luchtlandingsdivisies, over luchttransportmiddelen om ca. 2 luchtlandingsdivisies gelijktijdig in te zetten en over ca. 2000 helikopters. Met deze middelen is het niet alleen mogelijk grootscheepse luchtlandingen uit te voeren ver vóór de eigen troepen, maar ook het — in nauwe samenwerking met de grondtroepen — verrassend vermeesteren van tactisch belangrijke gebieden in de hoofdaanvalsrichting.

Het bovenstaande dwingt niet alleen tot een opvoeren van de luchtverdediging en het in de diepte opstellen van de landstrijdkrachten, maar ook tot bezinning op de vraag of een opvoeren van de luchtbeweeglijkheid van de verdediger betere mogelijkheden tot verdediging biedt. Het feit, dat steeds meer eenheden van de Duitse landstrijdkrachten worden uitgerust met lichte en middelzware helikopters wijst op een positieve beantwoording van de gestelde vraag. Schr. gaat in het vervolg van zijn artikel verder in op deze vraag en stelt in de eerste plaats vast, dat kwantitatieve tekorten aan middelen aan de zijde van de verdediger kunnen worden opgeheven door een hogere kwaliteit en een grotere beweeglijkheid van de middelen. Behalve over troepen voor het voeren van de verdediging in voorste lijn moet de verdediger ook kunnen beschikken over strijdkrachten, die in staat zijn met voldoende sterkte daar in te grijpen waar zich vijandelijke zwaartepunten beginnen af te tekenen. Deze reserves zullen juist dan bijzonder effectief zijn als zij aanzienlijk beweeglijker zijn dan de aanvallende gemechaniseerde eenheden en als zij over de noodzakelijke gevechtskracht beschikken.

Weliswaar voldoen gepantserde reserves ook aan laatstgenoemde eis, maar hun beperkte, en in ieder geval niet grotere, beweeglijkheid, dan die waarover de tegenstander beschikt, maakt het noodzakelijk deze reserves relatief ver naar voren op te stellen; bovendien maken ongunstige omstandigheden (vijandelijk luchtverkeer; verkeersopstoppingen) een tijdsgevoelige inzet discutabel. Uiteraard moet aan een optreden van gepantserde reserves in het vak van een legerkorps onveranderd grote waarde worden gehecht, maar voor een optreden in nog grotere ruimten is hun beweeglijkheid toch slechts beperkt. Luchtbeweeglijke reserves zijn juist door hun ca. 10 × grotere beweeglijkheid beter geschikt voor inzet over grote afstanden op elke plaats waar een kritieke situatie ontstaat; bovendien zijn zij minder kwetsbaar dan colonnes op de grond.

De hoge technische inspanningen en de daaraan verbonden hoge kosten zouden overigens niet gerechtvaardigd zijn als ze alleen maar zouden leiden tot een trans-

portmiddel van infanterie-eenheden, die zonder tactische beweeglijkheid op de grond en zonder zware wapens nauwelijks enige gevechtskracht zouden kunnen ontplooiën tegen een tankzware tegenstander. Luchtbeweeglijke reserves moeten daarom zodanig zijn uitgerust, dat zij het hoofd kunnen bieden aan een sterke gepantserde vijand, ook zonder steun van andere grondtroepen. Dit vereist een drastische verhoging van de gevechtskracht van de luchtbeweeglijke eenheden van de landstrijdkrachten, zowel m.b.t. de vuurkracht, het pantserbestrijdingvermogen en de tactische beweeglijkheid op de grond. Tegelijkertijd zal de reeds bewezen bijzondere geschiktheid van helikopters voor de bestrijding van tanks de gevechtskracht van de luchtbeweeglijke eenheden aanzienlijk verhogen.

Schr. onderscheidt vier stappen in de ontwikkeling tot luchtbeweeglijkheid van de Duitse landstrijdkrachten. De eerste stap is reeds gedaan door de invoering van de lichte en middelzware transportheli. Vervolgens moet de bewapening van een deel van de beschikbare lichte heli's ter hand worden genomen. Als derde stap ziet schr. de invoering van een gevechtsheli en als laatste stap de integratie van alle luchtbeweeglijke elementen in een „Luftkampfruppe”, te vergelijken met de US Air-Cavalry.

De invloed van deze „Luftkampfruppen” op de oorlogvoering te land moet volgens schr. een nagenoeg even grote revolutionaire betekenis worden toegedacht als toentertijd aan het concept van Guderian met betrekking tot het optreden van tanks. Dit geldt zelfs nog indien het gebruik van de derde dimensie slechts in beperkte mate mogelijk is, hetgeen voor de Duitse landstrijdkrachten uit een oogpunt van de hoge kosten het hoogst bereikbare is.

In de toekomst zal de luchtbeweeglijkheid op defensief gebied tot uitdrukking komen in het gebruik van zowel vliegende „wapenplatforms” als van luchtbeweeglijke troepen met een grote gevechtskracht. Bovendien zal de luchtbeweeglijkheid de commandovoering en in het bijzonder de logistieke ondersteuning aanzienlijk vergemakkelijken.

Na een overzicht van de ontwikkelingen op het gebied van de luchtbeweeglijkheid in andere landen en de vaststelling van het feit, dat de heli niet meer alleen als transportmiddel maar hoofdzakelijk als wapensysteem wordt gebruikt, komt schr. tot een aantal consequenties voor de Duitse landstrijdkrachten. Hierbij concentreert hij zich op de voornaamste bezwaren die worden aangevoerd tegen een deelneming van de Duitse landstrijdkrachten aan de ontwikkelingen op het gebied van de luchtbeweeglijkheid, nl. een doorkruising van de taken van de luchtstrijdkrachten, de kwetsbaarheid van de heli en de twijfel aan de mogelijkheden van de landstrijdkrachten om een dergelijk wapensysteem te kunnen beheersen.

De eerste twee bezwaren ontzenuwt hij door te wijzen op de onverminderde geldigheid van de grote betekenis van de luchtmacht; voorts moet de kwetsbaarheid van de heli niet worden overtrokken: voor snelle straalvliegtuigen vormen heli's nauwelijks een doel. Met betrekking tot het laatste bezwaar wordt volgens schr. voorbijgegaan aan het feit, dat in een modern uitgerust leger met meer dan 12 wapens (en dienstvakken) meer en veelsoortiger technische zaken worden beheerd dan in welk gebied ook. De verwachting dat de landstrijdkrachten een dergelijk wapensysteem echt wel kunnen

„runnen” is niet alleen gebaseerd op zelfvertrouwen, maar ook op de ervaringen met de huidige „Heeresfliegertruppe”.

Schr. besluit zijn artikel met de opmerking dat, wat ook tegen het gebruik van de derde dimensie door de landstrijdkrachten wordt ingebracht, dit niet voldoende wordt gemotiveerd en dat deze bezwaren ook niet kunnen wegcijferen, dat de oorlogvoering te land door de heli op revolutionaire wijze aan het veranderen is. Bovendien is er geen enkele reden om juist de Duitse landstrijdkrachten — het sterkste NAVO-contingent in Midden-Europa — van deze ontwikkeling uit te sluiten. Het zou zelfs onverantwoord zijn aan deze ontwikkelingen niet met alle kracht mee te doen.

„Das Heer und die dritte Dimension”, door Lgen A. Schnez, in „Truppenpraxis”, augustus 1971

F. H. ALKEMADE, Lkol Art (gsb)

Tupamaros

Schr. probeert een analyse te geven m.b.t. de vraag of Tupamaros guerrillero's zijn in de gebruikelijke zin van het woord, of het begin betekenen van een nieuwe, wereldomvattende guerrillabeweging. Hij schildert eerst hoe tussen 1808 en 1814 de guerrilla in Spanje ontstond, en hoe zich na de Tweede Wereldoorlog het begrip „guerrilla” heeft gewijzigd. Op grond daarvan onderscheidt men tot nu toe twee soorten revoluties.

1. Die welke ontstaan, wanneer de maatschappijontwikkeling stuit op de starheid van een politiek systeem, dat slechts m.b.v. een revolutie omver kan worden geworpen. Zo verliepen de grote revoluties van de hedendaagse democratie, aan wier begin men een duidelijke voorstelling had van hoe het na de overwinning moest zijn.

2. Die welke zich ontwikkelen, wanneer een verstarde maatschappij zodanig tot stilstand is gekomen, dat alleen nog de staat zelf met behulp van geweld deze impasse kan doorbreken. Opkomst van het nationaal-socialisme, het fascisme, de omwenteling in Rusland en op Cuba in de richting van het communisme moeten tegen deze achtergrond worden gezien. Ook in deze gevallen begonnen de revolutionairen hun programma's kort na de omwenteling ten uitvoer te leggen.

Ontstaan en ontwikkeling van stadsguerrilla's

Sinds enige tijd manifesteert zich in de westelijke wereld en in de ontwikkelingslanden een derde soort revolutionaire beweging, die tot nu toe echter nergens resulteerde in politieke invloed, laat staan regeringsmacht. Haar optreden kenmerkt zich door:

1. een behoefte aan het zich manifesteren in de vorm van gewelddadige acties (interne onenigheid wordt zodoende weliswaar verdoezeld, het noodzakelijke denkwerk dat moet leiden tot formulering van na te streven doelstellingen echter verwaarloosd);
2. een constant lanceren van ideeën en organisatievormen (de doorbraak ervan tot massabeweging wil niet lukken, omdat de doelstellingen voor na de revolutie ontbreken);
3. een geforceerd bezigen van paramilitaire uitdrukkingen en strijdmethoden (bewust worden terreur en ver-

nietiging daarbij inbegrepen als zg. bewijs van het vermogen reële politieke doelstellingen vast te leggen).

Zo blijft het aan deze revolutionaire verschijningsvorm voorbehouden het gebrek aan toekomstplannen te verdoezelen met de belofte: na de omwenteling zal een nieuwe maatschappij vanzelf nieuwe vormen en wegen vinden en creëren.

Men dient onderscheid te maken tussen de stadsguerrillero's in de westelijke wereld en de Tupamaros in Zuid-Amerika. Schr. weidt uit over ontstaan, leiding, werkmethode van deze Boliviaanse guerrillagroep, maar wil verder onder „Tupamaros” allen verstaan die, in grote steden beginnend, een omwenteling teweeg willen brengen.

Diverse opstanden in Zuid-Amerika mislukten, omdat: — de armoedige, afgestompte massa van de bevolking niet meedeed;

— het gros van de intellectuele guerrillero's niet het oerwoud introk;

— de soms sterke lokale communistische partijen weinig voor guerrilla voelden;

— de veiligheidsdiensten de lessen van de US Special Forces goed in de praktijk brachten.

Dit dwong tot het omkeren van Mao's principe „het land omspoelt als een zee de steden” in: „guerrillastrijd van kleine groepen in de steden groeit uit tot machtsovername in de steden, van waaruit de bevrijding van het hele land zal volgen”.

Onder de Tupamaros blijken zich dan ook nauwelijks arbeiders en boeren te bevinden, maar voornamelijk jongelui uit gegoede burgerlijke kringen, studenten, soms scholieren, intellectuelen en een enkele jonge priester. In een sfeer van opleving van charismatisch leiderschap, romantiek, politiek en maffia verklaren zij roof, ontvoering, diefstal, vernieling en zelfs moord als wettige middelen tegen het legale geweld. De soms — door verdeling van geroofde goederen onder de armen — bij de bevolking verworven sympathie verspelen zij weer door moorden en ontvoeringen. Het meest effectieve wapen van de Tupamaros, de terreur, werkt dan ook vaak als een boemerang, en „de algemene opstand van de massa” is niet gekomen.

Tupamaros in de VS

Schr. toont aan dat in de VS de Tupamaros zijn ontstaan uit, en nog zijn te vereenzelvigen met, de Black-Powerbeweging en de Black Panthers. Hij komt tot de volgende conclusies:

— grote steden zijn gevoelige plekken binnen sterke naties;

— vroegtijdige planning van tegenmaatregelen is geboden;

— de VS-Tupamaros hebben hun zwarte huidskleur tegen en kunnen zich slechts manifesteren binnen en aan de rand van hun ghetto's;

— de jonge linkse blanke revolutionairen zijn hopeeloos verdeeld en vaak verlamd door druggebruik;

— de Black Panthers willen politie en krijgsmacht, de twee machtsinstrumenten van het establishment, vernietigen en zien toespitsing van rassentegenstellingen en massaal druggebruik in het leger als de beste middelen daartoe;

— zelfs onder de negerbevolking van de VS is de aanhang van en sympathie voor de Black Panthers minimaal;

— de rust van vandaag is bedrieglijk;

— door „Vietnam” worden sociale hervormingen in de VS bemoeilijkt (financiën). Moskou en Peking hebben behoefte aan dit „tweede front”. De VS-Tupamaros bevinden zich dan ook — in tegenstelling tot de Tupamaros in Zuid-Amerika — in een internationaal krachtenveld. Wanneer de noodzakelijke sociale hervormingen in de VS uitblijven kunnen de VS-Tupamaros zich tot een derde front ontwikkelen.

Tupamaros in West-Europa?

Een bepaald soort Tupamaros vindt men in alle landen van Europa. Sinds vanaf 1968 Zuid- en Noordamerikaanse Tupamaroleiders tijdelijk aan Europese universiteiten studeerden en bezoeken aan de El Fatah waardevolle ervaringen uit de straatgevechten in Amman opleverden (1970), is de Tupamaro-tactiek steeds duidelijker herkenbaar geworden. Schr. gaat met name in op de meest uitgebreide en misdadig-gevaarlijke politieke onderwereld van West-Berlijn. Hij wijst op de strenge discipline en grondige geoefendheid van vele met naam en aantal genoemde groepen, onder welke de Baader-Mahler-bende de bekendste is.

Hij betoegt waarom moet worden verwacht dat de zg. „Rode cellen” aan de Berlijnse universiteiten zich ook Tupamaros zullen betonen. De ideeën van Debray vinden ook op de scholen en hogescholen van München steeds meer weerklank: geen arbeiders en boeren, maar beroepsguerrillero's moeten de beslissende revolutionaire strijd voeren.

De kansen van de Tupamaros in Europa zijn als volgt te formuleren:

— voorlopig zijn zij niet geworteld in de bevolking (vissen zonder water);

— hervormingen vinden zij onvoldoende, zij eisen de revolutie (evenals in Zuid-Amerika);

— zij worden beschouwd als criminelen en vormen dus een probleem voor de politie;

— slaagt deze er niet in hen succesvol te bestrijden, dan zal de politieke polarisatie sterk toenemen en de romantische aantrekkingskracht op de jeugd niet zijn te overzien.

Tupamaros, gemeten naar de grondbeginselen van en de voorwaarden voor guerrilla

In het jonge verleden bleken guerrilla's vooral de volgende drie punten gemeen te hebben.

1. Toestand in het land en stemming onder de bevolking moeten rijp zijn voor revolutionaire strijd: armoede, sociale tegenstellingen, willekeur, uitzichtloosheid zijn basisvoorwaarden. In Zuid-Amerika zijn zij aanwezig; in de VS slechts voor het zwarte deel van de bevolking; Europa kent deze uitgangsbasis niet.

2. De massa moet samen met de guerrillero's willen vechten en hen ondersteunen. Nergens blijkt aan deze eis te worden voldaan, reden waarom de communistische partijen van de Moskouse lijn zich van de Tupamaros distantiëren.

3. Een centraal geleid, wijd verspreid inlichtingennet is nodig; een infrastructuur moet tot op het laagste niveau de mensen kunnen beïnvloeden en controleren, ondersteund door een communistische partij als klankbodem én spreekbuis. Dit systeem wijzen de Tupamaros af als te kwetsbaar voor de veiligheidsdiensten. Zij willen geen guerrilla-organisatie in de breedte maar in de diepte: kleine vastberaden gevechtskernen, onherkenbaar

door hun eigen beroep en de argeloosheid van hun burgerlijke omgeving.

Samenvatting

Tupamaros zijn geen guerrillero's in de normale zin van het woord, zij zijn slechts een nieuw fenomeen, met alle kinderziekten daaraan verbonden. Wellicht zullen zij die echter overwinnen, want uit Debrays model kán een wereldomvattende beweging groeien, de „revolutiebrandweer” die via centrale posten voor de beslissende eindstrijd kan worden opgeroepen.

De grote steden blijven de kwetsbaarste punten in elk land, van waaruit onrust zich over het land kan verbreiden. Zij trekken, vooral in de „derde wereld”, het werkeloze proletariaat aan, waardoor zij voedingsbodem voor guerrillastrijd worden. De Tupamarosbeweging zal in de komende jaren dan ook eerder toe- dan afnemen. „Tupamaros”, door E. Vorwerck, in „Wehrkunde”, augustus 1971

J. C. M. KNOL, Lkol Inf (gsb)

Militair-civiele samenwerking

„Gezamenlijke verdediging”

Een uitsluitend militaire verdediging zonder een civiele verdediging zou niet zijn te realiseren en bovendien geen zin hebben. De werkzaamheid van een „gezamenlijke verdediging” is afhankelijk van een goed uitgebalanceerde opbouw van beide elementen. Tekortkomingen in het ene gebied zijn door grotere inspanning in het andere gebied niet te compenseren. Daarom is het een voorwaarde dat militaire verdediging en civiele verdediging nauw samenwerken.

Vrijheid van handelen voor het uitvoeren van de operaties door NAVO-strijdkrachten

De vrijheid van handelen m.b.t. de militaire operaties moet worden gewaarborgd. Om dit mogelijk te maken zullen — ingevolge het NAVO-verdrag — de nationale militaire en burgerlijke autoriteiten de geallieerde strijdkrachten de steun verlenen, die deze voor het vervullen van hun opdracht behoeven.

De steun van de NAVO aan nationale militaire of civiele autoriteiten komt op de tweede plaats en wordt slechts verleend indien de ondersteuning van de eigen operatie hierdoor niet in gevaar komt. Deze steun aan nationale autoriteiten kan bestaan uit:

- hulp bij geleiding en bescherming/verzorging van vluchtelingen;
- tijdelijke verzorging van delen van de burgerbevolking als deze samen met NAVO-strijdkrachten zijn ingesloten;
- terbeschikkingstelling van transportmiddelen;
- steun bij bescherming/verzorging van de bevolking in het achtergebied.

De „Zivil-militärische Zusammenarbeit” (hierna ZMZ te noemen) is geen afzonderlijk vakgebied, doch geeft de wezenlijke inhoud weer van de taak van de territo-

riale strijdkrachten. De ZMZ raakt alle staffuncties en verbindt de militaire verdediging en de civiele verdediging tot de „gezamenlijke verdediging”.

Taken van de ZMZ op nationaal gebied

- a. Het voeren van onderhandelingen over overeenkomsten op het gebied van de „gezamenlijke verdediging”.
- b. Het coördineren van plannen en maatregelen op het gebied van:
 - beveiliging van het achtergebied;
 - opheffing van (verkeers)obstakels, opstoppingen, e.d.;
 - rampenbestrijding;
 - verkeersleiding;
 - NBC-meldings- en waarschuwingdienst;
 - elektronische verbindingen;
 - psychologische verdediging;
 - bescherming bevolking;
 - vluchtelingenstromen;
 - plaatselijke hulpbronnen;
 - bescherming cultuurgooierden;
 - publiciteitsverzorging;
 - geneeskundige verzorging.
- c. Het uitwisselen van informatie over de vijand en coördinatie van geheimhoudingsmaatregelen.
- d. Wederzijdse berichtgeving over:
 - de stand van zaken m.b.t. de totstandkoming en verbetering van de verdedigingswil van de bevolking in vredetijd en m.b.t. de eigen toestand in oorlogstijd;
 - juridische aangelegenheden (o.a. noodwetgeving, statusverdragen, e.d.).

Organisatie

De ZMZ is in de Bondsrepubliek (voor zover voor 1 LK van belang, M.G.W.) op de onderscheidene bevelsniveaus georganiseerd als weergegeven in de tabel.

(NAVO) Militaire autoriteit	Nationale mil. cdt/organisatie	Civiele-verd.-autoriteit
SHAPE	MvD	andere departementen
AFCENT	MvD	idem
NORTHAG/2ATAF	Territ.Ko (Nord)	
1 LK	WBK (II en III)	Landesreg.
Divs	VBK	Bezirkreg./-verwaltung
Brigs	VKK	Land-/Stadtkreis-verwaltung

Staforganisatie

In de NAVO-staven worden de ZMZ-aangelegenheden doorgaans behandeld door een sectie G5. In de nationale sector van de Bondsrepubliek coördineert de sectie G3 de ZMZ-aangelegenheden. Uitdrukkelijk wordt gesteld, dat de G5- resp. G3-secties slechts een coördinerende taak hebben; de behandeling van de taken zelf valt onder de desbetreffende (hoofdbelanghebbende) sectie S/G1, -2, -3 of -4.

„Zivil-militärische Zusammenarbeit”, door Lkol b.d. K. Weller, in „Truppenpraxis”, september 1971

M. G. WOERLEE, Lkol Inf (gsb)

